EDUARD AL II-LEA

Traducere de FLORENTIN TOM şi ANDREI BANTAŞ Note de ANDREI BANTAŞ

FRĂMÂNTATA DOMNIE ŞI JALNICA MOARTE A LUI EDUARD al II-lea ŞI

CĂDEREA TRAGICĂ A TRUFAŞULUI MORTIMER

Precum a fost de nenumărate ori jucată în public în onorabila cetate a Londrei de către prea cinstiţii servitori ai Contelui de Pembroke, scrisă de Christopher MARLOWE

Persoanele:

REGELE EDUARD AL II-LEA EKMUND, E>UCE DE KENT, *fratele său* PIRINŢUL EDUARD, *fiul său* (*mai apoi* REGELE EEUARD AX III-LEA) REGINA IS-ABELLA

P3ERS GAVESTON, *apoi* CONTE DE CORNWALL

ARHIEPISCOPUL DE CANTERBURY

EPISCOPUL DE COVENTRY

EPISCOPUL DE WINCHESTER

CONTELE DE WARWICK

CONTELE DE LANCASTER

CONTELE DE PEMBROKE

LORDUL ARUNDEL

JAMES, *însoţitorul lui*

CONTELE DE LESTER

LORDUL BERKELEY

BĂTRÂNUL MORTIMER, *nobil*

TÂNĂRUL MORTIMER, *nepotul său*

LADY MARGARET DE CLARE, *nepoata* REGELUI, *fiica* DUCELUI DE GLOSTER

BĂTRÂNUL SPENSER, *nobil*

TÂNĂRUL SPENSER (LE DESPENSER), *fiul săuţânsoţitorul nepoatei Regelui*, *apoi* CONTE DE WILTSHIRE

BALDOCK, *însoţitor al nepoatei Regelui* BEAUMONT, *grămătic* TRUSSEL CHAMPION GUERNEY MATREVIS

LIGHTBORN oameni 1 ai MORTIMER SIR JOHN OF HAINAULT, *nobil flamand* LEVUNE, *francez*

RICE AP HOWEL, *primarul oraşului Bristol* NOBILI, CURTENI, HERALZI, LUPTĂTORUL, SOLI, OŞTENI, DOAMNE DE LA CURTE, STAREŢUL, CĂLUGĂRI, SERVITORI, TREI SĂRĂNTOCI etc.

Actul

I

SCENA

1

La Curtea Regelui din *Londra*

Intră Gaveston citind o scrisoare (*primită de la rege*).

AVESTON (*citind*):

„Tătâne-meu e mort. Hai, Gaveston, împarte tronul cu-n prieten scump!”

O, vorbe ce mă-mbată de plăcere!
Ce altă bucurie-ar fi mai mare.
Ce alt nesaţ i-e dat lui Gaveston
Decât să fie-al regelui ales?
Vin, dulce prinţ! Plăcutele-ţi cuvinte
M-ar fi făcut să trec înot din Franţa.
Şi-apoi să gâfâi pe nisip ca Leandru [1]1
Până-ai zâmbi, şi-apoi m-ai lua în braţe.
Întors eu din surghiun, mi-apare Londra
Ca Elizeul unui nou venit:
Nu c-aş iubi cetatea, ori pe oameni.
Ci fiindcă-i-adăpostul celui drag:
Pe rege vreau să-l strâng la piept.
Şi-atunci de vrajba-ntregii lumi nu-mi pasă
Ar mai iubi cei nordici licărul de stele

1 Erou mitologic care traversa noapte de noapte Hellespontul zi Dardanelele) pentru a se duce la iubita sa, Heno. Cîntat sau tat în multe opere literare, inclusiv poemul lui Marlowe, Hero Leandru.

Dac-ar avea un soare zi şi noapte?
Adio temenele pe la lorzi!
Doar regelui îmi voi pleca genunchii
Cât despre gloată, ce-i decât scântei.
Din jarul sărăciei râcâite?
Mai bine-atunci aş vrea eu să mă gudur
Pe lângă-o adiere blândă care
Mi-atinge buzele şi-ndată piere…
(*Intră Trei Sărăntoci*) Cine-or mai fi şi ăştia
SĂRĂNTOCII:
Cei dornici să slujească.
GAVESTON:
Ce ştii să faci?
SĂRĂNTOC I:
Să călăresc. GAVESTON:
Dar nu am cai. Iar tu ce eşti? SĂRĂNTOC îi
Sunt călător.
GAVESTON:
Ia să te văd! Eşti bun să mă slujeşti la masă, şi să-mi tot îndrugi minciuni; De-mi place felul cum vorbeşti, te iau, Dar tu ce eşti?
SĂRĂNTOC III:
Oştean; cu scoţienii am luptat.
GAVESTON:
Păi, pentru alde tine sunt azile! Nu plec să lupt, aşa că du-te acum!
SĂRĂNTOC III:
Mă duc! De mână de oşteni să pieri, – Tu, care-i răsplăteşti doar cu adăpost!
GAVESTON (*aparte*)
Asemeni vorbe-s mai puţin de spaimă la gâsca ce se vrea un porc spinos, Ţintind cu pene să-mi străpungă pieptul. Dar vorba dulce nu e lucru greu: De-i măgulesc pe ei, le dau nădejdi. (*Tare*) Ştiţi că din Franţa sunt abia

întors; Cu suveranul încă n-am vorbit. De-mi merge bine, vă tocmesc pe toţi. SĂRĂNTOCII:

Slăvit să fiţi! GAVESTON:

Lăsaţi-mă acum, am treburi multe.

SĂRĂNTOCII:

Om aştepta pe-aicea pe la curte.

GAVESTON:

Prea bine. (*Sărăntocii ies.*)

Nu de-aşa oameni am nevoie.

Ci de poeţi frivoli şi minţi poznaşe

Şi lăutari ce, mângâind o strună,]

Mi l-or juca pe blândul crai *cum vreau*!

I-s dragi şi muzica şi poezia:

Deci seara-l voi distra cu măşti taliene,[2]

Cu vorbe dulci, actori cu haz, comedii;

Iar ziua, când se va plimba prin lume.

Vedea-va pajii mei în strai de nimfe.

Ori copitaţi, satiri păscând pe lunci;

Şi tropotind apoi în dans scălâmb.

Un tânăr chipeş trup ca al Dianei, şi plete care poleiesc pârâul

— Lin lunecând, sclipind, cu braţul gol împodobit de-al perlelor şiraguri şi jucăuş purtând el ramul de măslin

— S-ascundă nuri ce-ar încânta pe unii – Îl vor scălda într-un izvor; pe-aproape, Un alt Acteon printre crengi la pândă, Di ana supărată-l va schimba în cerb; în goana lui va fi-ncolţit De lătrători, şi sfâşiat, ca mort. Nu-s desfătări mai dragi măriei sale!... O, iată-l însoţit de dregători! Vin de la Parlament. Mă trag de-o parte. (Se a*scunde. Intră Regele Eduard, Ducele de* K*ent, Co*nţ*ii de Lancaster şi*

2M ăşti italieneşti, distracţiile rafinate sau deşănţate de la curtea lui Eduard al II-lea. (De fapt spectacolele elizabetane denumite „măşti" erau un împrumut de dată mai recentă.)

W*arwick, Bătrânul Mortimer, Tânărul Mortimer şi alţi curteni.)*

REGELE:

Ascultă, Lancaster!

LANCASTER:

Poruncă, nobile stăpân! GAVESTON (*aparte*):

Urât mi-e Contele de Lancaster!

REGELE:

Nici asta nu-mi îngădui? (*Aparte.*) în ciuda lor Eu voia tot mi-o fac şi-obraznicii de Mortimeri să ştie că-s mâniat!

BĂTRÂNUL MORTIMER:

De ne iubeşti, pe Gaveston urăşte-l! GAVESTON (*aparte*):

Te-oi nimici, mişele Mortimer!

TÂNĂRUL MORTIMER:

Măria Ta, când tatăl tău s-a stins.

Jurat-am – unchiul, contele şi eu – Să nu se-ntoarcă Gaveston în ţară!

Stăpâne, legământul nu mi-l calc.

Dar spada ce-n duşmanii tăi loveşte

Dormi-va-n teacă gata pentru tine;

Sub flamura-ţi să meargă cine vrea.

Căci Mortimer îşi pune-n cui armura! GAVESTON (*aparte):*

Să te ia naiba! REGELE:

Te fac eu, Mortimer, să te căieşti!

Se cade oare să-l înfrunţi pe rege?

Ha, bombăni, mândre Lancaster? Te-ncrunţi?

Vezi să nu-ţi netezească spada fruntea.

Genunchii mult prea ţepeni să-ţi reteze.

Îl vreau pe Gaveston, şi veţi vedea

Că-i greu a sta-mpotrivă regelui! GAVESTON (*aparte*):

Le-ai zis-o bine, Eduard. LANCASTER:

Stăpâne, pentru ce-i aţâţi pe nobili?
De n-ar fi Gaveston, otreapă asta.
Fireşte, te-am iubi şi te-am cinsti!
Să ştii că eu pe lângă Lancaster
Am încă patru comitate: Derby
Precum şi Lincoln, Salisbury şi Lester.
Le vând, ca să-mi plătesc oşteni să-mpiedic Venirea javrei Gaveston în ţară. Iar de-a sosit, alungă-l de îndată! KENT:
Milorzi, sunt mut văzând trufia voastră! Dar voi grăi acum, şi cu temei: îmi amintesc, când tata era rege, în faţa lui, Lord Percy-ncins la culme, Pe Mowberay l-a înfruntat semeţ; De nu ţinea prea mult la el monarhul, îl descăpăţâna. Dar ochii rigăi Pe ne-nfricatul Percy l-au supus; Curând l-au împăcat cu Mowberay. Dar voi, semeţi, sfidaţi pe rege-n faţă! O, frate, pedepseşte-i! Ţestele înfipte-n pari plătească pentru limbă. ARWICK:
Cum, capetele noastre? REGELE:
Da, da! Aşa că vreau să vă-nvoiţi! W ARWICK:
Dârz Mortimer, stai, fii mai potolit. TÂNĂRUL MORTIMER:
Nu pot, nu vreau! N-am cum să nu vorbesc!
(*Către rege*) Cu braţul, capetele ne-om feri.
Tăind cel pentru care ne ameninţi! (*Bătrânului Mortimer*) Hai unchiule de-aici! Smintitei rigi
Doar paloşele noastre să-i vorbească. BĂTRÂNUL MORTIMER:
Avem destui bărbaţi viteji în Wiltshire.
WARWICK:
Tot Warwickshire va fi de partea mea. LANCASTER:
În nord, în Lancaster am mulţi prieteni cu bine, Sire! Ori te răzgândeşi Ori tronul unde-ar fi să şezi va fi Scăldat în sânge! Iar în ţeasta-ţi seacă Ţi-om arunca pe-a javrei ce-o alinţi!

(*Ies teţi afară de Rege, Kent şi Gaveston, ascuns.*) regele (*aparte*):

Trufaşe ameninţări nu pot să-ngădui!
Sunt rege, cum să-mi calce ei porunca?
(*Tare*) Oh, frate, scoate steagurile-n câmp!
Mă răfuiesc cu-aceşti baroni şi conţi.
Ori mor, ori voi trăi cu Gaveston. GAVESTON (*aparte*):

De domnul meu nu mai pot sta departe! (*Vine în faţă*) regele:

Bine-ai venit, o, scumpe, Gaveston! Nu ira m-a să-mi săruţi, drag Gaveston, Ci-mbrăţişează-mă, precum fac eu; De ce-ngenunchi? Nu mai ştii cine sunt? Amic îţi sunt, alt tu, tot Gaveston Nici Hylas 1 de Hercul n-a fost jelit Cum ai fost tu de mine în surghiun!

gaveston:

De la plecarea mea, nu-i duh în iad Mai chinuit ca bietul Gaveston regele:

Ştiu, ştiu! Hai, frate, spune-i bun venit!
Oricâte uneltiri ar născoci
Aceşti doi Mortimeri vicleni, rebeli.
Şi cu trufaşul Conte Lancaster – Eu fac cum vreau. Mă bucur să te văd.
Iar marea mai de grabă-nece ţara
Decât să poarte-un vas ce mi te-ar lua!
Te-nalţ la rangul de lord şambelan.
Prim dregător al ţării şi al meu.
Stăpân pe Cornwall, şi pe-ostrovul Man 2.

gaveston:

Nu-s vrednic, doamne, de aceste cinuri!

— Hylas, tânăr chipeş îndrăgit de Hercule şi răpit de naiade în Mysia, unde au debarcat Argonauţii pentru a se aproviziona cu apă.

— Guvernatorii insulei Man, deşi încă din secolul al

XIII-lea îşi tronului Scoţiei sau Angliei, au păstrat până în 1829

recari drepturi suverane şi titlul de rege.

Şi cel mai mic din ele-i mare, frate, Chiar de-ar fi el de vită mai aleasă! ELE:

Taci frate J Nu-ţi îngădui aste vorbe! (*Lui Gaveston*) Prieten scump, tu preţuieşti mai mult, îmi pun, deci, inima-n balanţă. Aceste ranguri pizma le-o stârni? Nu mai contează, îţi voi da atunci Mai multe – doar spre a te cinsti, căci altfel De dregători, şi gloată-s mulţumit. Ţi-e teamă? îţi voi da o strajă. Vrei aur? Mergi la vistieria mea! Te vrei temut, iubit? Poftim pecetea, şi osândeşte-dri cruţă, căci domneşti şi pentru mine, după pofta ta. VESTON:

Mi-e de ajuns să am iubirea ta, Cât timp o am, mă cred la fel de mare Ca-n Roma Cezar când mâna-n triumf Un car cu regii prinşi, legaţi la el. (*Intră Episcopul de Coventry.*)

CELE:

Sfinţia Ta, – neotro grăbeşti aşa?

I SCOPUL:

La tatăl vostru, să-i grijesc mormântul. Hainul Gaveston e iar aici?

I. (I ELE:

Da, spre a se răzbuna pe tine, popă, Căci tu eşti vinovat de-al lui surghiun!

A VESTON:

Aşa-i; de nu ţi-aş respecta veşmântul, Nici nu te-ai mai putea urni de-aici. PISCOPUL:

Eu mi-am făcut cinstit doar datoria; Dar, Gaveston, de nu te-ai îndreptat, Precum atunci stârnit-am parlamentul, La fel ţi-o fac, şi iar te-alungă-n Franţa!

AVESTON:

Să nu te superi, dar mă vei ierta!

XEG-ELE:

Srailigeţi-i mantia, mitra lui de aur, în cloacă botez iţi-l înc-o dată!

KENT:

Vai, frate, să nu-i faceţi niciun rău, Căci se va plânge Papei de la Roma!

GA VESTON:

Ba să se plângă şi lui Belzebut! Surghiunul meu tot lui i-l voi plăti! REGELE

Nu, cruţi-i viaţa, însă ia-i averea. Fii tu vlădică, ia-i bogata dijmă! Să te slujească pune – l ca ţârcovnic! Ţi-l dau pe mână, fă ce vrei cu el! GAVESTON:

La ocnă meargă, şi să moară-n lanţuri!

REGELE:

Da, – n Turn, sau închisoare, unde vrei.

episcopul:

Blestem ceresc să-ţi pedepsească hula!

REGELE:

Hei, străji, luaţi boaita şi duceţi-o-n Turn!

EPISCOPUL:

Aşa, aşa. (*Iese condus de străjeri.*)

REGELE:

În vremea asta, Gaveston, te du, Ia-i casa-n stăpânire şi averea. Să-ţi dau şi straja mea să te ajute Şi să te-aducă teafăr înapoi.

GAVESTON:

Ce-i trebuie palate unui preot?

O lemniţă-i mai bună pentru sfinţi! (*Ies toţi.*)

SCENA 2

(*în apropierea Palatului Regal*)

Intră cei doi Mortimeri, iar pe partea cealaltă Warwick Lancaster.

WARWICK:

Aşa-i, episcopul e-nchis în Turn; E dat lui Gaveston, cu tot cu-avere.

ANCASTER:

Vor să lovească şi-n biserică? O, rege ticălos! Crud Gaveston, Acest pământ spurcat de paşii voştri va fi mormântul vostru sau al meu!

I 1 MĂRUL MORTIMER:

Chiar şi păzit de-acel franţuz ţâfnos, De n-are piept de piatră, va pieri! bă TRÂNUL MORTIMER:

Cum? Conte Lancaster, dai înapoi?

TÂNĂRUL MORTIMER:

Ce te nemulţumeşte, conte Warwick? I./VNCASTER:

Mişelul Gaveston e-acuma conte l. ATRÂNUL MORTIMER:

Cum, conte? WARWICK:

Ba chiar Lord Şambelan a fost făcut, Prim dregător, stăpân pe-ostrovul Man. stă TRINUL MORTIMER:

Să vrem, şi n-am putea-o-ngădui!

TÂNĂRUL MORTIMER:

De ce nu mergem să stârnim poporul?

LANCASTER:

Nici nu-l mai scoate din „Lord Cornwall
E fericit cel ce c-o plecăciune
Câştigă zâmbetul lui Gaveston.
Cu regele se plimbă braţ la braţ.
Ba, şi mai mult, armaşii îl păzesc
Şi toţi curtenii-ncep a-l linguşi!

WARWICK:

Pe umărul lui Eduard capu-şi lasă şi-n jur priveşte cu dispreţ, zâmbind.

stă TRINUL MORTIMER:

Nemernicul! Dar nimeni nu-l opreşte? LANCASTER:

La toţi li-e greaţă – dar se tem să spună.

TÂNĂRUL MORTIMER:

Îi vezi cât sunt de josnici, Lancaster? Baronii, conţii de-ar gândi ca mine, L-am smulge de la pieptul regelui!

De poarta curţii-am spânzura tâlharul Ce, plin de râvnă şi venin trufaş va fi prăpădul nostru, – al ţării-ntregi.
WARWICK:
Oh, iată, vine Arhiepiscopul!
(*Intră Arhiepiscopul de Canterbury cu un însoţitor*.)
LANCASTER:
Se vede bine că-i nemulţumit. ARHIEPISCOPUL (*dictând însoţitorului o scrisoare*):
„Întâi veşmântu-i sfânt i-au sfâşiat.
Apoi l-au înghiontit şi l-au zvârlit, în temniţă; i-au luat în urmă-avutul”.
Pe Papa să-l vesteşti. Încalecă. (*Însoţitorul iese*.)
IANCASTER:
Prea Fericite, vrea Sfinţia Voastră Asupra craiului să-nalţe arme?
ARHIEPISCOPUL:
Nu are rost. Chiar Cel de Sus o face.
Când cele sfinte sunt batjocorite. TÂNĂRUL MORTIMER:
Cu Gaveston suntem de-un rang; ne-ajuţi
Să-l surghiunim ori capul să-i tăiem? ARHIEPISCOPUL:
Cum altfel? Mă priveşte îndeaproape:
A luat, doar, eparhia Coventry (*Intră Regina Isabella*)
TÂNĂRUL MORTIMER:
Mărită Doamnă, unde te grăbeşti? REGINA:
M-ascund în codru, nobil Mortimer, Să-mi port. amarul şi jignirea grea, Căci pentru mine craiul n-are ochi: Se dă în vânt doar după Gaveston. Obrazu-i mângâie, de gât i-atârnă, Mereu zâmbind, cu şoapte dulci l-alintă, Iar când m-arăt, se-ncruntă parc-ar zice: „Mergi unde vrei, eu l-am pe Gaveston”.
trinul mortimer:
Şi nu-i ciudat să fie-astfel vrăjit?

ARUL mortimer:

Măria Ta, întoarce-te la curte: Ori surghiunim pe-acest gascon viclean, Ori toţi pierim! Dar craiul pân-atunci Coroana şi-o va pierde, căci avem Curaj, putere să ne răzbunăm!

III iiEPISCOPUL:

Asupra rigăi sabia n-o scoateţi! KCASTER:

Pe Gaveston îl vom sălta de-aici. Altv VICK:

Doar prin război, nu va pleca altminteri!

kgfna:

Atunci să stea; decât stăpânul meu să fie hărţuit de răsculaţi, Mai bine-îndur o viaţă chinuită, ia să petreacă el cu-alesul său! hi iii: pl SCOPUL:

Lorzi, m-ascultaţi: Ar fi o uşurare $

Când noi, şi ceilalţi sfetnici de la curte, Ne-am aduna, şi-n bună învoială, I-am iscăli, pecetlui surghiunul.

NCASTER:

Ce hotărâm, va fi stricat de rege! În Arul mortimer:

Atunci pe drept ne-am răscula-mpotriva-i.

ARWICK:

Unde-aţi dori să ne-ntâlnim, prieteni?

KMIEPISCOPUL:

La Noul Templu. În Arul mortimer:

E bine.

RHIEPISCOPUL:

Iar între timp, vă rog frumos, veniţi să staţi lamine-n mahalaua Lambeth.

ANCASTER:

1 Sediul cavalerilor Templieri din Anglia înainte de desfiţarea ordinului în secolul al XIV-lea.

Hai, dar, să mergem!

ŢINTARUL MORTIMER:

Rămâi cu bine. Doamnă. REGINA:

Scump Mortimer, drum bun! De dragul meu Asupra

regelui nu scoate spada!

TÂNĂRUL MORTIMER:

De n-ajung vorbele, va trebui! (*Ies toţi.*)

SCENA 3

Intră Gaveston şi Kent

GAVESTON:

Măreţul nostru prinţ de Lancaster, împovărat de cinuri ca măgarul.

Cu-acei doi Mortimeri, viteji bărbaţi.

Cu Guy de Warwick, cavaler temut.

S-au dus spre Lambeth; de-ar rămâne-acolo! (*Ies.*)

SCENA 4

Intră Lancaster, Warwick, Pembroke, cei doi Mortimer, Arhiepiscopul de Canterbury cu însoţitorii.

LANCASTER:

Hrisovul de surghiun e gata, Iată-l.

Sfinţia Ta, poftește a-l iscăli. ARHIEPISCOPUL:

Dă-mi pergamentul (Îl *semnează, urmat de ceilalţi.*) LANCASTER:

Mai iute, fraţilor, că vreau şi eu!

WARWICK:

Eu vreau mai mult: să-l văd plecat de-aici! TÂNĂRUL MORTIMER:

Să-l sperie pe rege al nostru nume

De nu se lasă de mojicu-acela (*Intră Regele Eduard. Gaveston şi Kent*)

Regele:

Cârtiţi că-l ţin pe Gaveston aici? Aşa vrem noi! E bunul nostru plac.

ANCASTER:

Mărite, bine că ţi-l pui alături, Căci unde-i noul conte mai ferit? ĂTRÂNUL MORTIMER:

Ce om de neam îndură-asemenea vedenii? *Quam*

male conveniunt[3]! Şi cât dispreţ e-n ochii robului! PENBROKE:

S-a gudurat vreun leu pe lângă gâze?

WARWICK:

Supus de rând, ca Faeton, cândva, Ai vrea pe soare să-l călăuzeşti! TÂNĂRUL MORTIMER:

Le sună ceasul, oastea-i la pământ; Dar ei ne-nfruntă, şi ne iau de sus!

EGALE:

Pe trădătorul Mortimer să-l prindeţi! BĂTRÂNUL MORTIMER:

Pe trădătorul Gaveston să-l prindeţi!

ENT:

De rege s-ascultaţi vi-e datoria!

ARWICK:

Cunoaştem! El nu-şi mai cunoaşte Sfatul!

REGELE:

Să nu ne-am eninţi! Trădători nu suntem!

GAVESTON:

Stăpâne, nu-i ameninţa, dar răsplăteşte-i Cum merită! De-aş fi eu Rege… TÂNĂRUL MORTIMER:

Tu, Rege? Cutră! Cum vorbeşti aşa, Când nici nu eşti, prin naştere, de viţă?

regele:

Ţăran de-ar fi, mi-e drag, iar voi, trufaşii, în faţa lui smeriţi să vă-nchinati! lancaster:

Măria Ta, nu poţi să ne-njoseşti!

Am zis! Să plece scârba, Gaveston! BĂTRÂNUL mortimer:

---

3 Nu pot sălăşlui amîndoi împreună (lat.) probabil adaptare a versurilor iniţiale din povestea răpirii Europei de către Taur (Zeus) în Metamorfoze II, 846—847 de Ovidiu : Non bene conveniunt nec in una sede morantur j Maiestas et amor (Nu se împacă şj nu fac casă bună dragostea şi măreţia).

Şi Ducele de Kent ce-i cântă-n strună! (*Străjerii îi duc pe Gaveston şi Kent*)

regele:

Cum de nu puneţi mina şi pe Rege? Hai, Mortimer, lui Eduard ia-i şi tronul! Iar voi, coroana – Warwick, Lancaster! S-a mai văzut vreun rege-nfrânt astfel?

lancaster:

Învaţă-atunci să cârmuieşti Pe nobili şi întreaga noastră ţară! tânărul mortimer:

Tot ce-am făcut, cu sânge să păstrăm!

warwick:

Cum să-ndurăm trufia-i de ciocoi? regele:

Ah, mă îneacă furia cumplită.

arhiepiscopul:

De ce te-nfurii? Linişte, mărite: Ascultă ce-am făcut noi, sfetnicii. tânărul mortimer:

Oh, lorzi, să fim cu toţii hotărâţi: Ori voia ne-o impunem, ori pierim!

regele:

Aşa aţi hotărât, voi, nobili ţanţoşi? Decât să-l las pe Gaveston să plece Mai bine să plutească Anglia pe-ocean şi-n Indii să ajungă… – ţărm pustiu. arhiepiscopul:

Mărite, ştii că sunt trimisul Papei: Supune-te, dar, Sfântului Său Scaun. Hrisovul de surghiun să-l iscăleşti L Arul mortimer: De nu vrea, excomunică-l! Putem să-l răsturnăm, de s-o împotrivi.

REGELE:

Aşa-i. Poftim. Dar înapoi nu dau! Blestem, osândă – faceţi ce-i mai rău!

LANCASTER:

Lorzi, nu mai zăboviţi, şi faceţi treaba!

ARHIEPISCOPUL:

Uitaţi cum, pe vlădică l-a-njosit! Ori surghiunim izvorul relelor Ori chiar acum îi slobozesc pe lorzi De

datoria de-a ţi se supune. REGELE (*aparte*):

Nu merge să-i ameninţ; trebuie
Cuvintele să mi le-aleg cu grijă
(*Tare*): Te-oi asculta, căci eşti trimisul Papei
Vei fi al ţării noastre cancelar;
Tu, Lancester prim amiral al flotei;
Pe Mortimer şi unchiul să-i fac conţi;
Lord Warwick, tu vei cârmui în nord;
Iar tu în Wales. De nu-i de-ajuns atât
Din sceptru-mi faceţi câteva regate
Le-alegeţi între voi de o potrivă
Vreau să-mi rămână doar un colţişor
Să zburd cum vreau cu dragul Gaveston.
ARHIEPISCOPUL:
Ce-am hotărât acum nu se strămută!
LANCASTER:
Hai, rege, iscăleşte-o dată! TÂNĂRUL MORTIMER:
De ce-ndrăgeşti ce-urăşte lumea-ntreagă?
REGELE:

Mai mult ca-ntreaga lume mă iubeşte. Ah, numai oameni neciopliţi, sălbatici Pot să-i vrea rău lui Gaveston al meu! Ca nobili, trebuia să-l plângeţi doar. WARWICK:

Iar tu, ca rege, numai să-l alungi! Semnează. Dă-l afară pe mojic! TÂNĂR UL MORTIMER:

Sfinţia Ta, îndeamnă-l încă o dată.
ARHIEPISCOUL:
Te învoieşti din ţară să-l alungi?
BEGELE:
Văzând că nu am încotro, primesc:

Semnez nu cu cerneală ci cu lacrimi. (*Semnează.*) TÂNĂRUL MORTIMER:

Bolnav e craiul dup-al lui mignon.
REGELE:
Am scris: nu cazi, o, mână blestemată? LANCASTER:

Hrisovu-l dau la crainici, să-l vestească. TÂNĂRUL MORTIMER:

Iar eu pe Gaveston îl scot din tară.

ARHIEPISCOPUL:

Eu inima mi-am uşurat.

WARWICK:

Şi eu la fel.

PENBROKE:

O veste bună pentru toţi englezii!”

BĂTRÂNUL MORTIMER:

O fi, n-o fi, să nu-l mai văd pe-aici! (*Ies toţi afară de Regele Eduard*) REGELE (*singur*):

Ce grabă au s-alunge omul ce mi-e drag! Un deget n-ar mişca să-mi fac-un bine. De ce s-asculte regele de-un popă? Trufaşă Romă, slugi de regi cloceşti! Eu chiar cu lumânările-ţi bigote Arzând în necreştinele-ţi biserici Am să-ţi aprind clădirile, stricate; Cetatea Papei va pupa ţărâna; Cu popi măcelăriţi voi umple Tibrul cu a lor morminte malurile-nalţ! Cât despre lorzii ce-i susţin pe clerici, De mai rămân pe tron, nu scapă unul! (*Revine în scenă Gaveston.*)

GAVESTON:

Stăpâne-aud de pretutindeni şoapte Că-s exilat, silit să fug din tară. REGELE:

Aşa e, dulce Piers[4]! De-ar fi minciuni! Trimisul Papei a ţinut morţiş

Să pleci, căci altfel mă răstoarnă. Dar voi domni destul să mă răzbun; Astfel, prieten dulce, ai răbdare. Stai unde vrei – şi-ţi voi trimite aur. Nu vei fi mult plecat, altminteri Vin eu la tine; dragostea nu-mi scade.

GAVESTON:

Nădejdea-mi se preface-n jale, iad! REGELE:

4 Numele întreg era Piers de Gaveston.

Ţi-s vorbele cuţite-nfipte-n piept!
Eşti surghiunit din ţară, eu din mine!
GAVESTON:
Nu de surghiun jeleşte bietul Piers, Ci că te pierde; frumuseţea ta E binecuvântare pentru el. Altunde nu-şi mai caută norocul.
REGELE:
Doar asta-mi sfâşie rănitul suflet: De vreau sau nu, tu trebuie să pleci, Să cârmuieşti în locul meu Irlanda: Rămâi pân-te-o chema acasă soarta! îţi dau portretul; dă-mi să-l port pe-al tău. (*Fac schimb de medalioane.*)
Ferice-aş fi să pot să te păstrez, Aşa cum voi păstra ăst chip al tău! Când colo, iată-mă: sunt tras pe roată! GAVESTON:
E mult să fii compătimit de-un rege!
REGELE:
Nu, nu să nu mai pleci! Te-ascund aici! GAVESTON:
Nu. Mă vor prinde şi voi fi mai trist. REGELE:
Dulceaţa vorbelor ne-a amărât mai tare; Să ne îmbrăţişăm doar în tăcere. Nu, Piers, rămâi, că nu te las să pleci! GAVESTON:
Cu noi priviri storci dragostei noi lacrimi! Tot plec – silit; de ce-mi sporeşti tristeţea?
REGELE:
Doar scurt răgaz mai ai de stat aici. Drept care lasă-mă să-mi satur ochii! Prieten drag, să te-nsotesc la drum.
GAVESTON:
O să s-e-ncrunte lorzii.
recele:
Nu-mi pasă de mini a lor! Să mergem: De-ar fi să ne întoarcem tot aşa! (*Intră Regina Isabella*) REGINA:
Unde se duce-acum stăpânul meu? REGELE:
Otreapă franţuzească, pleacă! Nu te mai gudura pe lângă mine!

REGINA:

De nu pe lângă soţ, pe lângă cine? GAVESTON:

Pe lângă Mortimer; cu el, regină… Eu tac… Măria Ta să judeci restul! REGINA:

Vorbind astfel tu mă nedreptăţeşti: Nu ţi-e de ajuns că-l strici pe soţul meu Fiind codoşul patimilor lui? Mai trebuie şi cinstea să-mi umbreşti? GAVESTON:

Nu asta-am vrut; mă ierţi.

REGELE:

Prea eşti prietenă cu Mortimer; Piers datorită lui e surghiunit; Aş vrea ca tu să-i mai împaci pe lorzi. Altminteri nu mă-mpac nicicând cu tine. REGINA:

Doar ştii Măria Ta, că n-am puterea!

REGELE:

Hai, pleacă! Nu m-atinge! Mergem Piers. REGINA:

Tâlhare, tu eşti cel ce-mi furi stăpânul! GAVESTON:

Ba, dimpotrivă, tu îmi furi stăpânul.

REGELE:

Nu-i mai vorbi! Să plângă, până s-o usca!

REGINA:

Cu ce am meritat asemeni vorbe? Nu vezi ce lacrimi varsă Isabella? Doar vezi cum inima-i tânjind spre tine Arată cât de scump eşti bietei soaţe, REGELE:

Iar ceru-i martor cât de scumpă-mi eşti 5

Plângi dar! Pân’ nu e Gaveston iertat.

Să nu te mai arăţi în ochii mei! (*Regele iese cu Gaveston*)

REGINA:

Nefericită şi de plâns regină!

Când am lăsat în urmă scumpa-mi Franţă

Ce bine dacă Circe, vrăjitoarea mării

Călcând pe valuri, se-ndura să-mi schimbe înfăţişarea. Sau în ziua nunţii.

Potirul să fi avut în el otravă!

Ori braţele din jurul gâtului
Să mă fi strâns ca să n-ajung să-mi văd
Stăpânul părăsindu-mă astfel!
Nici Hera-n furii n-a umplut pământul
Cu vaier, jale, strigăte de groază
Ca ţipetele ce voi scoate eu – Căci niciodată Zeus nu l-a iubit
Pe Ganymede[5] cum l-adoră Eduard
Pe blestematul ăsta, Gaveston:
Dar nu, că voi stârni mai rău mânia;
Va trebui să-l rog cât mai frumos.
S-ajut la-ntoarcerea lui Gaveston;
Dar tot pe-acesta el îl va iubi.
Iar eu rămân de-a pururi chinuită.
(*Reintră în scenă Lancaster, Warwick, Pembroke şi cei doi Mortimer*.
LAN" CASTE K:
Priviţi cum sora regelui francez îşi frânge mâinile şi-şi bate pieptul!
WARWICK:
Mă tem că Eduard s-a purtat urât cu ea!
FEMBROKE:
Doar un ham răneşte-asemeni sfântă. TÂNĂRUL MORTIMER:
De n-ar fi Gaveston n-ar plânge ea! BĂTKÂNUL MORTIMER:
Păi, a plecat! TÂNĂRUL MORTIMER:
Domniţă, ce mai faceţi? REGINA:
Ah, Regele a izbucnit cu ură:

5 In mitologie Herajunona a plîns de furie cînd Jupiter o neglija, revărsîndu-şi afecţiunea-asupra tînărului muritor Ganymede pe care-1 răpise în ceruri. Comparaţia dintre Gaveston şi Ganymede e făcută şi de poetul Michael Drayton (1563—1631) în poemul Peirs Gaveston, II, 1267—1269.

Mi-a spus deschis că nu mă mai iubeşte!

TÂNĂRUL MORTIMER:

Nu-l mai iubiţi şi sunteţi chit!

REGINA:

De mii de ori mai bine-ar fi să mor! Dar îl iubesc în van; lui n-o să-i pese! LANCASTER:

N-ai teamă; dacă i-a plecat mignonul şi nebuniile-i vor trece iute.

GINA:

Oh, niciodată, Lancaster! M-a pus De voi toţi să mă rog să-l rechemaţi! De vrea stăpânul, trebuie s-o fac, Căci altfel nu mă lasă-n preajma lui.

LANCASTER:

Cum, Doamnă? Gaveston se va întoarce Doar de-i aruncă marea-ncoace stârvul!

WARWICK:

Şi spre a vedea minunea, care Din noi n-ar galopa pe deselate?

TÂNĂRUL MORTIMER:

Cum, Doamnă, – ai vrea să-l rechemăm acasă? REGINA:

Da, Mortimer, căci până nu se-ntoarce, Posacul rege nu mă vrea-n palat.

Deci, dacă mă iubeşti şi ţii la mine Pledează-mi cauza pe lângă lorzi. TâNĂRUL, MORTIMER:

Lui Gaveston ai vrea să-i iau eu partea? BĂTRÂNUL MORTIMER:

O facă cine-o vrea, eu unul nu vreau!

LANCASTER:

Şi eu la fel; să-şi mute doamna gândul! REGINA:

Oh, Lancaster, să-şi mute craiul gândul!

Nu eu îl vreau pe Gaveston aici. WARWICK:

Atunci nu-l sprijini; să plece ţoapa! REGINA.

O cer de dragul meu şi nu de-al lui.

PEMBROKE:

Degeaba mai vorbeşti; mai bine taci! TÂNĂRUL MORTIMER:

O, Doamnă, lasă-n pace-un peşte care o dată prins, l-ucide pe pescar; E peştele-torpilă, Gaveston! Sperică acum pluteşte spre Irlanda.

REGINA:

Blând Mortimer, şezi lângă mine-o clipă şi-am să-ţi arăt pricini atât de grele încât curând vei sprijini iertarea. TÂNĂRUL, MORTIMER:

Cu neputinţă; totuşi te ascult. REGINA:

Prea bine; dar să nu ne-audă alţii. (*Îi vorbeşte în taină Tânărului Mortimer.*) LANCASTER:

Oh, lorzi, chiar de-l convinge Isabella.

Veţi fi voi hotărâţi să-mi ţineţi partea? BĂTRÂNUL MORTIMER:

Eu, unul, nu – căci e nepotul meu. PENBROKE:

N-ai teamă; Doamna n-o să-i schimbe gândul.

WARWICK:

Băgaţi de seamă cât de cald îl roagă! LANCASTER:

Dar nu vedeţi ce rece o refuză?

warwick:

Ea. Îi zâmbeşte: zău că L-a convins!

lancaster:

Mă stric cu el şi tot nu mă-nvoiesc. TINĂ – rtil MORTIMER (*ridicându-se*): Prea bine, dacă n-avem de ales! Oh lorzi, de ura-mi pentru Gaveston Sper că din voi nu se-ndoieşte unul Deci de mă rog acum ca să-l iertăm N-o fac de dragul lui ci pentru noi. Spre binele coroanei şi al ţării. LANCASTER:

Ruşine, Mortimer, te necinsteşti! N-a fost surghiunul lui într-adevăr un bine? Cum am putea acum să-l rechemăm? Faci alb din negru, zi din noapte? TÂNĂRUL MORTIMER:

Lord Lancaster, e-un alt unghi de vedere LANCASTER:

Contrariile nu le-mpacă nimeni. REGINA:

Milord, să-i ascultăm pricina, totuşi. WARWICK:

Vorbeşte-n van, căci suntem hotărâţi. TÂNĂRUL MORTIMER:

N-aţi vrea să moară Gaveston?

3ROKE:

Oho!

TÂNĂRUL „MORTIMER:

Atunci îngăduiţi-mi să vorbesc! BĂTRÂNUL MORTIMER:

Nepoate, să nu faci pe filosoful! TÂNĂRUL MORTIMER:

La ce vă-ndemn acum e zelul arzător Pe rege să-l aducem pe căi bune, Slujindu-ne în felul ăsta ţara. Pe Gaveston l-a încărcat cu aur: ’N-Irlanda-şi poate cumpăra prieteni să-nfrunte şi pe cei mai tari din noi şi-atâta cât trăieşte, îndrăgit, Să-l răsturnăm va fi cu neputinţă.

WARWICK:

Lord Lancaster de asta ţine seamă!

TIMARUL MORTIMER:

Dar dacă-ar fi aici, urât de toţi, Mult mai uşor putem năimi o brută Spre a-l saluta pe conte c-un pumnal. Şi nimeni n-ar putea să-l ponegrească Ci doar să-i laude viteaza faptă, şi să-i înscrie numele în cronici, Că ne-a scăpat regatul de o ciumă!

1BROKE:

Adevărat! ICASTER:

Cum n-am făcut-o până azi? ARUL MORTIMER: Păi nimeni, lorzi, nu s-a gândit la asta. Mai mult, când va afla că noi putem să-l surghiunim şi-apoi să-l rechemăm Drapelul trufaş şi-l va coborî. Nici nobilii mărunţi nu-i va jigni. TÂRNUL MORTIMER:

Şi dacă nu se-ntâmplă – aşa nepoate? NARUL MORTIMER:

Abia c-avem pricină de revoltă! Căci oricum zugrăveam noi lucrul Era trădare să-nfruntăm pe rege Aşa avem de partea noastră gloata, Căci ea spre rege mult înclină De dragul celui care i-a fost tată; În schimb nu va lăsa ciuperci crescute în urma ploii ca ăst nou lord Cornwall să înjosească nobili vechi ca noi; De ne unim, norod şi nobilime, Nu va putea nici regele să-l scape; îl scoatem şi din gaură de şarpe! Când de la faptă mă voi da-ndărăt Puteţi să-mi spuneţi că-s la fel de josnic. Ca javra asta, Gaveston, mignonul. JCASTER:

Aşa-nvoială mie îmi convine. ARWICK:

La fel şi mie şi lui Pembroke.

BATX – lâful MORTTMEU:

Şi: mi «îl n „Arul mortimer

Sâilt foarte mulţumit că ne-nţelegem. Rănii», dar veşnic la porunca voastră. REGINA:

De-ţi uită Isabella-acest favor să fie-n veci uitată şi stingheră… Dax iată, chiar la timp, stăpânul meu L-a petrecut pe contele de Cornwall, şi-acum s-a-ntors. Mult îi va place vestea Dax nu cât mie: Eu t-ndrăgesc mai tare Decât îşi poate el iubi mignonul. De ni-ar iubi măcar pe jumătate, Aş fi blagoslovită întreit! (Rein*tră Rege le Eduard jelind), R*EGELE:

S-a dus, şi astfel lipsa lui jelesc! Nicicând mâhnirea n-am simţit-o grea la lipsa dulcelui meu Gaveston; De l-ar putea întoarce-averea-mi toată cu drag aş da-o duşmanilor lui şi tot aş socoti c-am câştigat Răscumpărând prietenul drag mie. REGINA:

Aţi auzit? Doar de mignonul lui vorbeşte! REGELE:

Mi-e inima o nicovală: chinul

O bate cu ciocane de ciclopi

Şi zgomotul îmi zăpăceşte mintea:

Din iad să iasă Furii descărnate?
Şi chiar cu sceptrul meu să mă omoare.
C-am fost silit să-l părăsesc pe Piers!
LANCASTER:
Ah, drace! Cum numeşti asemeni patimi? REGINA:
Slăvite Rege, îţi aduc veşti bune!
REGELE:
Te-ai învoit cu Mortimer al tău? REGINA:
Stăpâne, Gaveston va fi iertat.
Ţ
ÎEL.E:
Prea dulce-i vestea ca să pot s-o crşd!
ÎI NA: *I*
De te încredinţez, mă vei iubi? i
JGELE: j
De-ar fi adevărat aş face-orice. i
ÎGINA:
Deci pentru Gaveston, nu pentru mine!
3GELE:
Şi pentru tine, chipeşă regină, 1 De-l îndrăgeşti pe Gaveston al meu, Ţi-oi atârna la gât podoabe scumpei Văzând că te-ai rugat cu-atâta spoif.
5GINA:
Nevoie n-am de alte giuvaeruri la giuvaer mi-ajunge acesta. (*îl salută*.) Nu-mi trebuie averi mai mari Decât îmi poate da comoara asta! O-nvie şi-un sărut pe Isabella!
EGALE:
Primeşte iarăşi mina mea; şi-aceaivta
Să fie-a doua nuntă între noi.
UEGINA: l j
De-ar fi mai fericită decât prima! /
Stăpâne bun, vorbeşte rogu-te frumos
Cu lorzii, dornici de privirea-ţi blândă.
Ei te salută, iată, în genunchi. *J*

REGELE: /
Brav Lancaster, îmbrăţişează-ţi/craiul!
Cum soarele alungă ceaţa grea, j
Surâsul meu să-ţi risipească ură:
Rămâi, şi fii mereu cu mine alături.
LANCASTER: f
Mă-ncântă o asemenea urare! REGELE:
Să-mi fie Warwick sfetnicul fruxitaş: Căruntu-i păr podoabă e la curte Mai mult decât mătăsurile scumpe Veşmintele şi alte bogăţii, Ţi-aştept ocara, Warwick, de-oi greşi.
WARWICK:
Ucide-mă, stăpâne, când jignesc.
HEGEIE;
La sărbători şi la serbări obşteşti va duce Pembroke sabia regească.[6]
PEMBROKE:
Şi tot cu ea lupta-va pentru tine.
REGELE:!
Dar Mortimâr cel tânăr stă de-o parte? Regeasca flojă tu să ne-o comanzi. De nu ţi-o fi pe plac înaltul rang, Te fac acurrj lord mareşal al ţării.
TÂNĂRUL MORTHyâER:
Astfel mă viji purta cu duşmanii încât s-avem, în ţară pace, lax tu, Măria Ta, să fii ferit.
REGELE: i lax dumneam, lord Mortimer de Chirke, Sirrulgând izpânzi măreţe-n ţări străine, Răsplată mare meriţi, rang înalt: Fii comandakt al trupelor chemate Sub arme pentru a-i ataca pe scoţi. BĂTRÂNUL MORTIMER:
Mult mă cinsteşti astfel, Măria Ta. Căci firea îmi înclină spre războaie.

---

6 Sabia sau spada regelui era purtată înaintea lui de un curtean la toate ceremoniile, ca simbol al autorităţii.

REGINA: [

Acum e regele! bogat şi tare, Având iubirea lorzilor vestiţi. REGELE:

Da, inima nicî-id n-am mai avut-o Aşa uşoară! Grămătic! Trimite-i Lui Gaveston solie în Irlanda! (*Intră Beaumont tu scrisoarea*)

Aleargă, Beauniont, zboară cât mai iute! Ca Iris ori ca Hermesal lui Zeus!

BEAUMONT:

Aşa voi face, bunul meu stăpân. (*Iese.*)

KjJELE:

Lord Mortimer, te las s-aduni oştirea. Să mergem, deci, să ospătăm regeşte. Când ne-o sosi prietenul „cel drag Vom face un turnir şi mari întreceri şi-atunci sărbătorim şi nunta lui! Ce, nu ştiaţi că i l-am hărăzit Nepoatei, fiica contelui de Gloster?[7]

ANCASTER:

Cu drag primim asemeni veşti, stăpâne.

REGELE:

În ziua nunţii, la serbări, turniruri, De dragul meu, chiar dacă nu de-al lui, Fiţi generoşi! Vom răsplăti iubirea!

ARWICK:

Te ascultăm, în asta şi în toate.

1CGELE:

Eşti nobil, Warwick, mulţumesc. Dar, haideţi! Să mergem înăuntru să petrecem! (*Ies toţi, afară de cei doi Mortimeri.*) ATRÂNUL MORTIMER:

Nepoate, plec în Scoţia; tu stai aici Dar regelui să nu-i mai fi potrivnic: Vezi că din fire-i blând şi liniştit; Văzând că după Gaveston tânjeşte Nu-l mai împiedica! Să-şi facă

---

7 Lady Margaret de Clare era nepoata regelui Eduard, dar ata exactă a căsătoriei cu Gaveston nu se cunoaşte : 1307— ind a, fost exilat în Irlanda sau 1309 cînd a fost rechemat în nglia.

voia. Şi regii cei mai mari mignoni avut-au; Chiar Alexandru pe Hefestion Viteazul Hercule l-a plâns pe Hylas, Patroclu-a fost iubit de cruntu-Ahile. Şi nu doar regi, ci chiar şi înţelepţi: Romanul Cicero iubea pe Octaviu, Socrate, gravul; pe stricatu-Alcibiade[8]. Iar Eduard, tânăr e, îl bate vântul.

Dar ne făgăduieşte numai bine.

Să se desfete cu stricatul conte înfumurat. De la asemeni jocuri, – Când s-o mai coace –, îl vom înţărca. TÂNĂRUL MORTIMER:

Nu-atât dezmăţul, unchiule, mă doare
Cât silă mi-e că un om de jos ca el
Se-obrăzniceşte prin favor regal
Şi-n vistieria ţării a dat iama.
Când oastea neplătită se răscoală.
În spate are un-venit de lord.
Ca Midas el la curte-l risipeşte înconjurat de venetici stricaţi
Ce-n straie înzorzonate dau spectacol
Ca însuşi zeul formelor, Proteus.
Nu ştiu mojic mai împopoţonat 2:
Cu pelerină-italienească scurtă.
Cu perle; în tichia-i din Toscana
E un giuvaer mai scump decât coroana.
Când ne plimbăm, şi regele şi el
De sus de la fereastră râd de noi
Şi ne batjocoresc strai şi suită.

Te miri că-s mânios de toa le astea? BĂTRÂNUL MORTIMER:

Dar vezi, nepoate, craiul s-a schimbat. TÂNĂRUL

8 Mortimer face această listă cu snobismul unui cărturar, efestion era generalul lui Alexandru cel Mare jelit de acesta
şi Patrocle de către Ahile; tînărul Octaviu, adoptat de Iuliu ezar ca moştenitor şi cunoscut mai tîrziu ca Octavian August

MORTIMER:

Atunci şi eu: trăiesc ca să-l slujesc;
Dar cât am spadă, mână, inimă,[9]
La arivişti ca el n-am să mă plec.

a fost sprijinit mai întâi de Cicero din motive politice, iar apoi a fost silit să accepte uciderea protectorului său. Tot aşa şi Alcibiade a fost în oarecare măsură răspunzător de moartea lui Socrate, condamnat pentru corupere a tinerilor datorită prieteniei lor strânse.

2 Ridiculizarea îmbrăcămintei lui Gaveston corespunde moralei mai puritane a elizabetanilor.

Ştii ce gândesc; hai unchiule, să mergem. (*Ies.*)

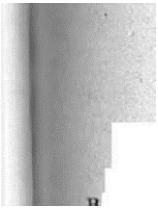

SCENA 1

(*Sală în casa Contelui Gloster*) *Intră Tânărul Spenser şi Baldock*

ALDOCK: Spenser.

Cum contele de Gloster a murit, Pe care nobil vrei tu să-l slujeşti? NARUL SPENSER:

Pe Mortimer şi ceata lui, nici vorbă, Căci regele cu ei se duşmăneşte, Îţi spun" eu, Baldock: lordul certăreţ Nu-i bun cu el – cu noi şi mai puţin; Dar cel ce e-n favorul regelui Cu o vorbă om te face, chiar pe viaţă. Nădejdea-mi leg de soarta ce-o s-o aibă Mărinimosul nostru conte Cornwall. LDOCK:

9 Adică în veşmînt auriu. Regele legendar Midas din Frigia era vestit pentru că preschimba în aur orice lucru pe care-1 atingea.

Atunci, ce-ai vrea? Să-i fii lui slujitor? JARUL SPENSER.:

Nu, doar tovarăş; mă iubeşte mult.

Odată regelui m-a lăudat. LDOCK:

E surghiunit, nu poţi spera în el.

NARUL SPENSER:

E drept – o vreme, dar să vezi sfârşitul Mi-a spus în taină un prieten bun l-a fost iertat şi rechemat la curte; Acum chiar a venit sol de la rege.

Stăpânei noastre i-a adus scrisori;

Ea le-a citit zirobind; cred că-i scrisese

De Gaveston, iubirea ei cca. mare.

BALDOCK:

Se poate; căci de la exilul lui Ea nu se plimbă, nimeni n-o mai vede. Dar eu crezusem că a rupt logodna Mutându-şi gândul de la surghiunit. TÂNĂRTJX SPEKSER:

Întâia-i dragoste e neclintită.

Mă prind că tot pe Gaveston îl vrea.

BALDOCK:

Atunci prin ea sper să parvin:

De când era copilă i-am fost dascăl.

— TÂNĂRUX SPEWSER:

Atunci pe cărturar să-l laşi de-o: parte şi învaţă să te porţi ca un curtean De-mbraci o hainăneagră, panglicuţe 1, Manta de catifea, cu pelerină, şi toată ziua un buchet miroşi Sau ţii în mână un şervet de in Sau spui lungi rugăciuni la masă, Sau plecăciuni adânci faci unui nobil, Sau tot priveşti în jos, cu ochi smeriţi, şi spui mereu „Cum vrea-Nălţimea Voastră” Nu poţi intra-n favorul celor mari: Deci trebuie să fii şi îndrăzneţ şi mândru, şi glumeţ şi hotărât. Iar uneori să mai şi-njunghii, la nevoie.

BALDOCK:

Nu pot să sufăr fleacuri dintr-astea: Le folosesc doar

din făţărnicie. Bătrânul lord al meu, pe când trăia, Era atâta de pretenţios că până şi de nasturi se lega: Chiar când erau doar cât un cap de ac Tot mă ţinea de rău zicând că-s mari. Aşa-am ajuns să umblu ca un pustnic.

Veşmintele schiţează portretul unui învăţat care nu a obţinut un grad academic şi a trebuit să se angajeze la un nobil ca meditator al copiilor şi capelan.

Deşi-s petrecăreţ pe dinăuntru şi gata pentru orice mârşăvie. Nu sunt dintre-acei pedanţi de rând Ce nu vorbesc făr-un *„propterea quod"*. RUL SPENSER:

Doar din acei ce strigă *cu. andoqid. dem*[10], şi au un dar de a născoci cuvinte. ALDOCK:

Mai lasă gluma; mi-a venit stăpâna. (*Intră nepoata Regelui Eduard.*)

BPOATA:

Mâhnirea surghiunirii-a fost mai mică Decât e bucuria revenirii. Răvaşu-i de la dragul Gaveston: Iubite, ce rost are să te scuzi? Ştiu doar că n-ai putut să vii la mine (*Citeşte*) *„Să mor de mai lipsesc de lângă tine"*. Sunt vorbe ce cuprind iubirea-i toată! (*Citeşte.*) *„Să mor de te mai părăsesc vreodată* / * Să le ascund unde-o să doarmă Piers! (*îşi pune scrisoarea în sân.*)

Şi-acum răvaşul Maiestăţii Sale: (*Citeşte cealaltă scrisoare.*)

La curte vrea să mă înfăţişez. Să-l întâlnesc pe Gaveston al meu De ce mai zăbovesc, când îmi vorbeşte De ziua nunţii? Cine e acolo? Baldock? Vezi dacă mi-e caleaşca pregătită Căci trebuie să plec. ALDOCK:

Domniţă, – ndată! EPOATAI

Aşteaptă-mă la poarta parcului. (*Baldock iese.*) Rămâi

---

10 Sensul exact al jocului de cuvinte nu este clar : şi prop-erea quod şi quandoquidem înseamnă : „pentru că, de aceea" ; rima sintagmă este mai prozaică, cea de a doua este socotită ai elegantă.

tu, Spenser, ţine-mi de urât, Căci am să-ţi dau o veste prea frumoasă: Se-napoiază Contele de Cornwall îl vom găsi la curte când sosim.

SPENSER:

Ştiam că Eduard îl va readuce.

NEPOATA:

Dacă ies bine toate, aşa cum sper, Ţi-oi răsplăti serviciile, Spenser.

SPENSER:

V-aduc smerite mulţumiri, Domniţă. NEPOATA:

Hai, să pornim! Abia aştept s-ajung. (*Ies.*)

SCENA 2

(*La Castelul Tyneraouth.*) [11]

Intră. Regele Eduard, Regina Isabella, Kent, Lancaster, Tânărul Mortimer, Warwick, Pembroke şi însoţitori.

REGELE:

Mă mir că-ntârzie, pe vânt prielnic! Mi-e teamă chiar de un naufragiu-n larg! REGINA:

Priveşte Lancaster, ce pătimaş e! Şi gândul tot la favorit i-aleargă!

LANCASTER:

Măria Ta…

REGELE:

Ce veşti ne-aduci? Sosit-a Gaveston?

MORTIMER:

Tot Gaveston! Ce gânduri ai, Mărite? Ai treburi mult mai mari de chibzuit: Căci craiul Franţei e-n Normandia. 2 REGELE

Un fleac! îl alungăm când avem chef!

---

11 După iertarea sa în 1309, Gaveston a fost din nou surghiunit în 1311. S-a retras în Flandra, dar a revenit în acelaşi an. Marlowe comprimă cele două evenimente.

£ Sorsele istorice nu conţin nici o referire la o asemenea invazie.

Mai bine, Mortimer, zi ce şarade
Ai pregătit pentru serbarea noastră?
mer:
Doar una fără „haz, nu e de spus.
E:
Ba te rog mult, vreau s-o aud. TTMER:
Ei bine, iat-o dacă – aşa doreşti: Un cedru mândru şi stufos, înalt, Pe-al cărui vârf stau acvile regale; Pe scoarţa-i însă, urcă o omidă şi-ajunge pân-la ramura de sus; Iar motto-ul sună astfel: *„Aeque tandem”*[12]
Şarada lui lord Lancaster cum sună? ASTRE:
A mea, Stăpâne, a mea e mai greu de-nţeles: Ne zice Pliniu că un peşte zburător E-urât de moarte de toţi ceilalţi peşti; Fiind urmărit, el se ridică-n aer: Cum s-a înălţat, o pasăre se-abate şi-l prinde; eu port peştele, stăpâne! Iar motto-ul sună – aşa: *„Undique mors est.”*[13]
O, lorzrsemeţi şi împietriţi la suflet Aşa-l iubiţi pe suveranul vostru? Şi ăsta-i rodul dat de împăcare? Purtaţi prietenia doar în vorbe, Dar puneţi gând răzbunător pe scuturi? Cum altfel aţi putea numi aceasta Decât bârfirea Contelui de Cornwall şi a regescului meu frate Edmund?
GINA:
Soţ drag, te mânii-n van: toţi te iubesc.
REGELE:
Nu duşmanii lui Gaveston al meu. De-s cedru-acela, nu mă zgâlţâiţi; De sunteţi acvile, nu vănălţaţi; Am laţuri care vă vor doborî; Omida însă tot striga-va *„Aeque tande* m şi celui mai semeţ din dregători. Tu unui peşte zburător l-asemeni, Iar tu-l ameninţi de se iniţă-ori cade; Nici cel

12 In sfîrşit egal (lat.) — probabil sugerînd fie că omida se tinde pe tot trunchiul arborelui, fie că ea ajunge în sfîrşit să
e bucure de acelaşi rang ca şi acvilele (adică baronii).
13 Moartea e în toate părţile, pretutindeni (lat).

mai mare monstru-al mărilor Nici harpii crunte nu-l vor înghiţi. MORTIMER:

Dacă-n absenţă-l linguşeşte aşa Ce va mai face când o fi de faţă?

LANCASTER:

Vedem noi! Iată, contele-a venit! (*Intră* REGELB:

Drag Gaveston al meu! Bine-ai venit Aici la Tynemouth, la cel ce ţi-e frate! în lipsa ta – am tânjit, m-am ofilit la cel cuprins de vraja lui Danae: Când ea în turn de bronz era închisă, El, tot mai mult dorind-o, înnebunea; Aşa şi eu: acum vederea ta Mai dulce-i mult decât ţi-a fost plecarea Durere-amară, pentru inima Ce suspina cumplit.

GAVESTON:

Iubit stăpân şi rege, m-amuţeşti; Dar vorbe am, să-mi spună bucuria; Păstorul, ce-i pişcat de iarna aspră Nu-i mai voios când vine primăvara la mine, când văd pe Măria Ta.

REGELE:

Dar voi, nu-l salutaţi pe Piers al meu? LANCASTER:

Desigur. Bun venit, Lord Şambelan! MORTIMER:

Blând Conte Cornwall, fii binevenit! WARWICK:

La fel, guvernator pe-ostrovul Man!

mbroke:

Bine-ai venit la noi, dom secretar! knt.

Oh, frate, îi auzi bătându-şi joc?: gele:

Baronii, conţii, tot aşa se poartă?

aveston:

Asemenea ocări nu voi răbda! INA (*aparte*): Vai Doamne, iar începe cearta! GELE:

Fă-i să-şi înghită vorba. Te susţin. AVESTON:

Conţi laşi, de plumb, făloşi de viţa voastră Acasă staţi, mâncaţi de la pălmaşi, Dar nu veniţi de Gaveston să râdeţi Căci gândurile-i înalte, de mărire, N-au coborât atât de jos încât cu o privire să vă-nvrednicească. ANCASTER:

Ei iată, mă cobor eu să-ţi fac asta! (*Trage sabia şi vrea* să-Z *străpungă pe Gaveston.*) EGALE:

Trădare – Unde-i trădătorul? JIMBROKE:

Aici, aici! EGALE:

Ocara am s-o spăl cu viaţa ta. ORTIMER:

Ba cu a ta, jigodie!

Doar de s-o întâmpla să nu te nimeresc! (*îl răneşte pe Gaveston.*) EGINA:

Nestăpânit eşti Mortimer! Se poate! ORTIMER:

Răspund de faptă chiar de l-aş ucide! (*Iese Gaveston cu însoţitorii.*) EGALE:

Nu l-ai ucis, dar tot ai să răspunzi! Scump veţi plăti voi răzvrătirea asta; Plecaţi! Să nu v-apropiaţi de curte.

MORTIMER:

M-alungi pe mine pentru Gaveston? LANCASTER:

De-ureehi o să-l târâm la eşafod! REGELE:

Mai bine v-aţi păzi voi ţestele

Căci nu a lui e în pericol! WARWICK:

Păzeşte-ţi tu coroana, dacă-l sprijini! KENT;

La vârsta-ţi, Warwick, nu merg aste vorbe 1

REGELE:

Ah, împotriva mea se-unesc cu toţii!

Dar, de trăiesc, îi voi zdrobi pe cei

Ge-ncearcă, prea semeţi, să mă zdrobească.

Hai, Edmund, să ne adunăm o oaste;

Războiul ăsta le-o tăia din nas. (*Ies Regele, Re gina şi Kent.*) WARWICK:

S-a mâniat. Ne strângem în castel, MORTIMER:

S-a supărat. Mânia o să-l piardă! LANCASTER:

Cu el acum nu poţi să te-nţelegi;

Cu armele ar vrea să ne-ncovoaie;

Să ne unim, şi să jurăm cu toţii

Că nu-l lăsăm pe Gaveston în viaţă! MORTIMER:

Pe zei, slugoiul josnic va să moară. WARWICK:

Ori îl crestez, ori mor din încercare. PEMBROKE:
Şi Pembroke face-acelaşi jurământ. LANCASTER:
La fel şi Lancaster!
Trimitem soli la rege să-l înfrunte.
Şi la popor, jurându-l să-l doboare. (*Intra un sol*. MORTIMER:
Scrisori? De unde? SOLUL:
Din Scoţia, mylord. (*Îi dă scrisorile*.)
OASTER:
Oh, ce e nou? Cum merge oastea noastră? mortimer:
Ah, unchiul a fost prins de scoţieni *, ancaster:
Nu te-ntrista, o să-l răscumpărării. ORTIMER:
Cinci mii de lire cer pe capul lui. Chiar regele ar fi să scoată banii. Doar a căzut pentru războiul lui! Mă duc la rege.
ancaster:
Mergi, vere, te-nsoţesc. yarwick:
Iar între timp, Lord Pembroke, noi doi mergem
La Newcastle să strângem oaste mare. inarul mortimer:
Porniţi la treabă, noi vă vom urma! lancaster:
Fiţi hotărâţi şi nu vă daţi de gol! warwick:
Fiţi liniştiţi! Să n-aveţi grijă! (*Iese cu Pembroke*.) În Arul mortimer:
De n-o vrea să-l răscumpere pe unchi Un tunet îi voi bubui-n urechi Cum niciun rege n-a simţit vreodată. ancaster:
N-ai grijă, – mi voi aduce obolul... Cine-i! (Intră *un* S*trăjer) în* arul mortimer:
Ei da, aşa străjer mai zic şi eu. ancaster:
Condu-ne! TRAJERUL:
Dar unde merg măreţii lorzi? mărul mortimer:
Păi unde, dacă nu la rege?
Sursele istorice nu indică nici trimiterea lui Mortimer

cel bătrân în fruntea trupelor care luptau cu scoţienii, nici luarea ui ca prizonier de către aceştia; amănuntul a fost inventat probabil de Marlowe pentru a motiva mai bine acţiunile tânăru-ul Mortimer.

STRĂJERUL:

Maria Sa ar vrea să fie singur. E.ANCASTER:

O fi. Şi totuşi noi vrem să-i vorbim! STRĂJERUL:

Dar nu puteţi intra, milord.

TÂNĂRUL MORTIMER:

Chiar nu putem? (*Intră Regele Eduard însoţit de Kent.*) REGELE:

Dar asta ce mai e? Ce-i zarva asta? Pe cine-avem aici? Ah, voi sunteţi? (Dă *să iasă.*) TÂNĂRUL MORTIMER:

Rămâi, mărite, căci ţi-aducem veşti: Pe unchiul l-au luat scoţii prizonier. REGELE:

Atunci răscumpără-l. LANCASTER:

Ba tu, căci pentru tine s-a luptat. TÂNĂRUL MORTIMER:

Chiar tu o să-l răscumperi, căci altminteri… KENT:

Hei, Mortimer, pe rege îl ameninţi? REGELE:

Stai! Iată marele sigiliu să strângi bani pentru el din tot regatul. LANCASTER:

Te-a pus la cale Gaveston, mignonul. TÂNĂRUL MORTIMER:

Noi, Mortimerii, nu suntem săraci Dar de ar fi pământul să ni-l vindem o oaste-am ridica să-ţi stea-mpotrivă. Noi nu cerşim, doar ne rugăm astfel. REGELE:

Să mă las astfel hăituit de ei?

TÂNĂRUL MORTIMER:

Spun ce gândesc, cât eşti aici şi singur. LANCASTER:

La fel şi eu; pe urmă bun rămas!

mortimer:

Serbări, triumfuri, piese deşănţate, Risipe, daruri pentru Gaveston. Haznaua ţi-au secat şi te-au slăbit;

Cârteşte talpa ţării, nu mai rabdă E coarda prea întinsă, se va rupe. fcă NCASTER:

Te pasc răscoale, răsturnarea ta; Din Franţa trupele ţi-s izgonite; Neputincioase, jalnic gem la porţi; G'Neill cel Crunt şi-a-ntins nestăvilit în ţară pedestraşii irlandezi; Iar scoţii York-ul ni-l ameninţă; Nefiind opriţi, ne pradă bogăţia! TÂNĂRUL MORTIMER:

Danezii mândri sunt stăpâni pe mare Pe când corăbiile nearmate-ţi zac. LANCASTER:

Ce prinţ îţi mai trimite-ambasadori? VINARUL MORTIMER:

Afară de lichele, cânte vrea? LANCASTER:

Regina-ţi, soră cu al Franţei rege. Se plânge, biata, că ai părăsit-o. TÂNĂRUL MORTIMER:

Iar Curtea-i goală, făr-acei ce fac Pe-un crai strălucitor în faţa lumii – Cei lorzi ce-ar trebui să-ţi fie dragi. Nu vezi cum te batjocoreşte lumea? Pe străzi se cântă stihuri şi balade Vorbind de răsturnarea ta din tron.

LANCASTER:

Cei de la graniţa de miazănoapte
Văzând duşmanii că le-ard casele.
Le-ucid soţii şi prunci, fug blestemând
Pe crai şi Gaveston deopotrivă. MORTIMER:

Cu steaguri fluturând în câmp de luptă, De câte ori ieşit-ai? Doar o dată, Când se plimbau oştenii tăi ca-n teatru în straie colorate-n loc de armură. Iar tu? Pe cal, în aur, numai zâmbet, îţi clătinai blazonul înstelat Gătit cu panglicuţe de femeie. LANCASTER:

De-aici şi-a Angliei ruşine mare, Că scoţii râd de noi cu asemeni cântec: „Voi tinere-englezoaice sigur că jeliţi La Bannockburn 1 atâţi iubiţi! Tra-la-la şi tra-la-la! Şi regele englez chiar îşi închipuia că va învinge-aşa de iute Scoţia? Tra-la-la şi tra-la-la!" MORTIMER

Alerg atunci să-l slobozesc pe unchiul! LANCASTER:

Şi-apoi cu paloşul vom cumpăra mai mult! De eşti furios răzbună-te cum poţi: Ne vei vedea cu steaguri fluturând! (*Iese cu Tânărul Mortimer*) REGELE:

De furie îmi crapă inima! Adesea m-au scos lorzii din sărite; Sunt prea puternici ca să mă răzbun, Dar cârâitul lor de cocoşei, Să-l sperie pe leu? Hai, Eduard, întinde-ţi gheara, potoleşte-ţi furia cu sânge cald. De-ajung tiran sălbatic A lor e vina; nu-i timp de căinţă!

ni:

Stăpâne, dragostea de Gaveston va fi ruina ţării, văd, şi-a ta, Căci lorzii mânioşi pornesc război; Drept care, frate, alungă-l pe vecie! GELE:

Pe Gaveston şi tu îl duşmăneşti? ni:

Da. Şi salt trist că l-am favorizat. GELE:

Trădare! Ieşi! Cu Mortimer scânceşte! „NT:

Decât cu Gaveston, mai bine aşa! GELE:

Mă lasă-n pace! Piei din ochii mei! t:

Nu mă mai mir cum îi tratezi pe lorzi, Când până şi pe frate ţi-l alungi! GELE:

Hai, pleacă! (*Kent iese.*) Biet Gaveston, Doar eu nu-i sunt duşman! Dar facă ei ce vor, noi stăm la Tynemouth, şi, câţină plimb cu el pe lângă ziduri, Ce-mi pasă dacă ne-mpresoară lorzii? Oh, vine pricina acestor sfezi! (*Intră Regina Isabella cu Nepoata lui Eduard*, două *Doamne de Onoare*, *cu Gaveston*, *Baldock* şi *Tânărul Spenser*) GINA:

Aud că se răscoală lorzii, Sire! ELE:

Chiar tu le-ai sprijinit răscoala. GINA:

Deci tot mă bănuieşti fără pricină? POATĂ:

Fii blând şi cu regina, unchiule! AVESTON:

Prefă-te, ia-o cu-al blândeţii duh! REGELE:

Mă iartă, dragă! Mi-am ieşit din fire. REGINA:

E-uşor de smuls iertarea Isabellei.

REGELE:

Aşa trufaş e Mortimer cel tânăr

Încât m-ameninţă pe faţă cu război. GAVESTON:

De ce nu-l vâri în turnul Londrei?

REGELE:

Nu îndrăznesc, căci prea-l iubeşte gloata! GAVESTON:

Atunci, pe-ascuns să-l facem să dispară! REGELE:

Ce bine dacă Lancaster şi el Ar fi nchinat pahare cu otravă! Dar să-i lăsăm. (*Nepoatei*) Ia spune, cine-s ăştia? NEPOATA:

Slujeau pe tata când era în viaţă; Te rog, Măria Ta, să-i iei în slujbă. REGELE:

Tu unde te-ai născut? Blazonul cum ţi-e? BALDOCK:

Mă cheamă Baldock, iar nobleţea Mi-e de la Oxford, nu dintr-un blazon REGELE:

Cu-atât mai bun eşti pentru mine Baldock! Slujeşte-mă! Nu-ţi va lipsi nimic. BALDOCK (*smerit*):

Îi mulţumesc Mariei Voastre. REGELE:

Pe ăsta, Gaveston, îl cunoşteai? GAVESTON:

Pe ăsta da, stăpâne; îl cheamă Spenser şi are rude mari şi legături; De dragul meu te rog să-l iei la curte; Cu greu găsi-vei om de mai mult merit. REGELE:

Hai, Spenser, de hatârul lui te iau!

Slujeşte-mă, şi-ndat te-nalţ în rang. SPENSER:

Nevoie n-am de ranguri mai înalte

Decât favorul maiestăţii voastre! REGELE:

Nepoată, azi serbăm căsătoria: Vezi Gaveston, atâta te iubesc încât te-nsor cu nepoţica noastră, Moştenitoarea unică a contelui de Gloster, răposat nu prea de mult GAVESTON:

Stăpâne, mulţi mă vor privi mai bine; Dar nu mă sinchiseam eu nici aşa REGELE:

Nu las baroni scorţoşi să mă-ngrădească;

Se vanălţa cel susţinut de mine.

Dar hai să mergem! La sfârşitul nunţii îi batem pe

rebeli şi pe complici! (*Ies toţi.*)

SCENA 3

Intră Kent, Lancaster, Tânărul Mortimer, Warwick, Pem-broke şi Alţi Curteni

KENT;

De dragul bietei noastre ţări, milorzi îl las pe rege şi m-alătur vouă. Când vom lupta spre al Angliei folos în greul bătăliei voi fi primul.

LANCASTER:

Mă tem că te-a trimis eu-n plan viclean

Cu falsă dragoste să-l surpi pe-al nostru. WARWICK:

Ţi-e frate, aşa că ne gândim la rău…

Şi ne-ndoim de răzvrătirea ta. KENT:

Chezaşul adevărului mi-i cinstea; De nu-i de-ajuns, adio, lorzii mei!

MORTIMER:

Stai, Edmund: Credem în cuvântul tău:

Niciun Plantagenet nu l-a călcat. PEMBROKE:

Dar pentru ce îl părăseşti acum? KENT:

Temeiul i l-am spus lui Lancaster.

1-ANCA STER:

Mi-a spus de-ajuns. Acum aflaţi, dragi lorzi.

Că Gaveston s-a-ntors în taină aici

La Tynemouth, şi se zbenguie cu Eduard.

Cu-nsoţitorii să ne-urcăm pe ziduri

Să-i prindem, vreau, pe neaşteptate. MORTIMER:

Voi da semnalul. WARWICK:

Eu te voi urma. MORTIMER:

Ast steag din moşi-strămoşi e zdrenţuit

Din cruciade, pân-la Marea Moartă – De unde numele de Mortimer.[14]

---

14 De fapt, familia îşi trăgea numele de la satul Mortemer din Normandia, dar, latinizîndu-1 sub forma de Mortuo Mari a creat

Eu pe cetatea asta îl înalţ!
Să sune tobele atacul! Răpăitul
Din joaca desfrânată să-i trezească.
Cu zvon de moarte pentru Gaveston! LANCASTER:
Să nu-ndrăzniţi de rege să v-atingeţi;
Dar nu-i cruţaţi pe Gaveston sau alţii! (*Ies toţi.*)
SCENA 4
Intră dintr-o parte Regele Eduard, din alta Tânărul Spenser REGELE:
Vai, spune-mi Spenser, unde-i Gaveston? SFENSER:
Mă tem c-a fost ucis, Măria Ta. EDUARD:
Nu, uite-l… Facă-omor şi jaf, cum vor!
(*Intră Regina rsabella*, *Mepoata* R «gelui, *Gaueston şi Nobili*)
Fugiţi, dragi lorzi! Baronii ne-au cuprins! Corăbii Luaţi! Plecaţi la Scarborough! Cu Spenser vin acolo pe uscat… \ VESTON:
Rămâi, stăpâne! Ţie nu-ţi vor face rău! «KGELE:
Nu cred în ei. Tu pleacă, Gaveston. ga VESTON:
Măria Ta, rămâi cu bine! ÎI KG ELE:
Te du cu bine, doamnă. pă POATĂ:
La revedere, dragă unchiule. REGELE:
Drum bun, drag Gaveston, şi ţie, nepoţică. REGINA:
Nimic nu-i spui sărmanei Isabella?
Doar e regina ta! REGELE:
Ba da, de dragul
Lui Mortimer, căci e iubitul tău. REGINA:
Doar tu-mi eşti drag, mi-e martor cerul! (*Ies toţi, afară de Regină.*)
De-mbrăţişarea mea se tot fereşte.
Aş vrea să pot cuprinde insula

---

posibilitatea etimologiei tradiţionale legată de Marea Moartă (cf. poemul lui Michael Drayton Mortimeriados, II, 2708—2709).

Cu braţele, să-l trag cât mai aproape!
Şuvoiul lacrimilor de-ar putea
Să-nmoaie inima-i de piatră, vai.
La piept l-aş strânge, nu ne-am despărţi!
(*Intră Lancaster, Warwick, Tânărul Mortimer şi alţi curteni. Trâmbiţe şi tobe în culise.*)
LANCASTER:
Mă-ntreb, cum de-a scăpat! MORTIMER:
Ce văd? Regina!
REGINA:
Regina obidită, Mortimer! Cu inima zdrobită de suspine cu trupul stors de bocet ne-ncetat; S-au frânt şi mâinile de când se luptă să-mi smulgă soţul de la Gaveston – De la parşivul Gaveston; degeaba! Căci oricât ai vorbesc eu de frumos, întoarce capul şi-i zâmbeşte lui.
MORTIMER:
Nu mai bociţi, şi spuneţi, unde-i Eduard? REGINA:
Ce vreţi cu el? Pe rege-l căutaţi? LANCASTER:
Nu doamnă, doar pe Gaveston, mişelul! De Lancaster departe fie gândul De a-i face suveranului vreun rău! De Gaveston vrem să scăpăm regatul: Pe unde s-a pitit? îl vom ucide! REGINA:
Pe apă a plecat. La Scarborough. De-l urmăriţi îndată, nu vă scapă; Suita-i mică, Eduard l-a lăsat. WARWICK:
Hai, Lancaster! Nu zăbovi, pornim! MORTIMER:
Cum, regele s-a despărţit de el?
REGINA:
Da, ca armata voastră, dezbinată să fie mult slăbită, iar cu-oastea Pe care-acum ar vrea să o ridice, Uşor să vă înfrângă; deci, porniţi!
MORTIMER:
Din Flandra e-o şalupă-n estuar.
Să ne-mbarcăm, să-l urmărim de-aproape

LANCASTER:

Îl poartă-un vânt ce ne-o umfla şi nouă Destule pânze. Hai, e-un drum de-un ceas. MORTIMER:

Vă rog rămâneţi în castel, domniţă! REGINA:

Nu, Mortimer: o să-mi urmez stăpânul.

nil TCMER:

Mai bine vin cu noi la Scarborough. În A:

Doar ştii cât este de bănuitor. De-aude numai c-am vorbit cu tinei Îndată-mi pune cinstea la-ndoială; Aşa că, du-te, nobil Mortimer. ohtimer:

O, doamnă, n-am răgaz ca să-ţi răspund: Pe Mortimer să-l judeci după merit. (*Ies toţi, afară de Regină*}. EGINA:

Drag Mortimer, tu ţi-ai şi dovedit Atâtea merite că Isabella cu tine ar putea trăi de-a pururi. Degeaba caut dragostea lui Eduard Căci are ochi doar pentru Gaveston! Dar îne-odată-am să mă rog de el: De e hain şi nu mă bagă-n seamă cu fiul meu voi trece-n Franţa Mă plâng chiar regelui – că doar mi-e frate – Cum Gaveston mi l-a furat pe Eduard. Dar chinurile sper să ia sfârşit, şi Gaveston să fie omorât Chiar în această zi blagoslovită. (*Iese*.)

SCENA 5

Pe câmp. *Intră Gaveston*, *urmărit*.

ti AVESTON:!

Scăpat-am, vajnici lorzi din gheara voastră De trâmbiţi, urmăriri şi-ameninţări; Chiar despărţit de ochii regelui, Tot mai trăiesc, şi-s totuşi slobod şi-n ciuda tuturor Ce-adună-n contra regelui rebeli Nădăjduiesc să-mi văd din nou iubitul.1 (*Intră Warwick*, *Lancaster*, *Pembroke*, *Tânărul Mortimer*, *soldaţi ţi alţi însoţitori ai lui Pembroke*)

WARWICK:

Pe el, soldaţi!, şi luaţi-i armele! MORŢI MER:

Trufaş tulburător al păcii ţării.

Pe rege-l strici şi eşti izvor de vrajbă;

Lingău parşiv – predă-te! Fără pata

Ce-ar necinsti un nume de soldat.
Aici pe vârful spadei mi-ai cădea
Şi-ai fi scăldat în propriul tău sânge
De mitocan. LANCASTER:
O, Gaveston, o, monstru printre oameni.
Oa târfa grecilor[15], târăşti în lupte
Şi în măceluri cavaleri viteji!
Te-aşteaptă moartea, altă soartă n-ai!
Nu-i regele aici să-ţi fie scut! WARWICK:
Ce mai vorbeşti cu javra, Lancaster?
Soldaţi, duceţi-l! Altfel jur pe spadă
Că-l vom scurta de cap!… Vezi, Gaveston.
Răgaz nu meriţi – pentru al ţării bine
Te vom da morţii neîntârziat!
Acum, pe loc, de-o creangă spânzuraţi-l. GAVESTON:
Vai, Warwick… WARWICK:
Soldaţi, duceţi-l! Totuşi, întrucât
Ai fost chiar favoritul unui rege
Noi îţi vom face cuvenita cinste. GAVESTON:
Vă mulţumesc la toţi; sunt două trepte:
Întâia-i spânzuratul, iar a doua
Tăierea capului. Dar tot o moarte. (*Intră Lordul Arundel*) LANCASTER:
Oh, vine lordul Arundel. AR JNDBL:
V-aduc închinăciune de la Eduard.
warwick:
Zi, Arundel, solia ta cum sună? AllUNDEL:
Aflând c-aţi prins pe Gaveston, monarhul Prin mine roagă să-l lăsaţi măcar o dată să-l mai vadă pân-ce moare Căci, zice el, că ştie, – şi vă spune – Nu-i chip ca Gaveston să scape. De-l mulţumiţi astfel, Maria Sa, Nu va uita de

15 Aluzie la Frumoasa Elena, pentru care greoii au dezlănţuit războiul troian.

bunătatea voastră.

WARWICK:

Ei, asta-i bună!

GAVESTON:

Vestite Eduard, numele ce-l porţi L-învie pe sărmanul Gaveston!

warwick:

Lord Arundel, să-l mulţumim pe rege Nu putem. Pe plac în alte treburi Noi regelui i-om face; dar în asta, Rugăm să fim iertaţi. Oşteni, duceţi-l.

Ijaveston:

Lord, Warwick, cum aşa? Zăbava să nu-mi nască noi nădejdi? Ştiu că v-aţi pus în gând să mă ucideţi; Dar regelui să-i faceţi ăst hatâr.

MORTIMER:

Cum vine asta? Tu ne porunceşti Ce trebuie să facem? Hai, duceţi-l! Pe rege iată cum îl mulţumim: îi vom trimite căpăţâna ta! Pe ea să plângă, căci din Gaveston Atât îi dăm – ori, trunchiul fără cap. lancaster:

Ba nu, înmormântarea l-ar costa Mai mult decât a câştigat vreodată.

ARUNDEL:

E rugămintea Maiestăţii Sale
Şi jură, lorzi, pe cinstea lui de rege
Doar să-i vorbească şi-l înapoiază.

WARWICK

Dar când, ne spui? Nu, Arundel, ştim doar
Că cel ce neglijează grija ţării
Silind pe nobili la asemeni fapte.

— Şi totul numai pentru Gaveston – Când s-o vedea din nou cu el în braţe.

Ca să-l păstreze-şi va uita cuvântul.

ARUNDEL:

De nu vă-ncredeţi în Maria Sa

Mă pun chezaş chiar eu să vi-l aduc.

MORTIMER:

Propunerea ţi-e vrednică de cinste, Dar cum te ştim un nobil gentleman, Nu te înjosim atât încât să cerem Chezaş un om de cinste pentr-un hoţ.

GAVESTON:

Cum asta, Mortimer? Atât de josnic eşti? MORTIMER:

Taci, dine! Tu furi cinstea regilor!

Întreabă-i doar pe cei de teapa ta! PEMBROKE:

Mă rog, lord Mortimer, de voi, de toţi

Să facem ce ne roagă regele – Privind trimiterea lui Gaveston – Maria Sa dorind atât de mult

Să-l vadă pe-acest om-naintea morţii – îmi pun chezaşă însăşi cinstea mea

Că-l duc la el şi înapoi l-aduc;

Doar dacă, dumneata, lord Arundel.

Mi te alături mie. WARWICK:

Oh, Pembroke, ce-ai de gând să faci acum?

Mai vrei vărsări de sânge? Nu-i oare bine

Că l-am prins, astfel? E destul să zică

„Ah, de ştiam!” şi noi îi şi dăm drumul? PEMBROKE:

Dragi lorzi, nu vreau să vă cerşesc favoruri De mi-l încredinţaţi şi nu vă temeţi Mă jur s-aduc captivul înapoi!

AllUNDEL:

Lord Lancaster, ce zici de gândul ăsta? I ANCASTER:

Ce pot să zic? în Pembroke să ne-ncredem. KMBROKE:

Dar dumneata, lord Mortimer? MORTIMER:

Ce zice lordul Warwick? WARWICK:

Faceţi-vă pe plac; ştiu ce-o să iasă. i KMBROKE:

Atunci mi-l daţi? IAVESTON:

Oh prea iubite suveran, vin totuşi

Să te mai văd, ’nainte de-a muri! warwick (*aparte*):

Şi totuşi poate nu, de izbândesc înţelepciunea, iscusinţa mea. MORTIMER:

Lord Pembroke iată, ţi-l încredinţăm?

Căci ai jurat să ni-l înapoiezi.

Să sune goarna!

(*Ies toţi afară de Pembroke, Arundel, Gaveston, James şi ceilalţi însoţitori ai lui Pembroke.*)

PEMBROKE:

Lord Arundel, te rog să mă-nsoţeşti; Stau foarte-aproape; nu ne-abatem mult; Dar slujitorii merg tot înainte. Noi care-avem drăguţe drept soţii, Păcat ar fi să nu le sărutăm, Când ne aflăm pe undeva prin preajmă. ARUNDEL:

Eşti foarte binevoitor, lord Pembroke, şi-onoarea dumitale-i un magnet în stare să atragă-şi un prinţ. PEMBROKE:

Aşa, mylord. Apropie-te, James, Să ţi-l încredinţez pe Gaveston;

Tu să-l păzeşti la noapte; dimineaţa îţi luăm povara de pe cap. Hai, du-te! GAVESTON:

Trist Gaveston, acuma unde mergi?

(*Iese cu James şi alţi însoţitori ai lui Pembroke.*)

PEMBROKE:

Lord Arundel, curând vom fi acasă. (*Ies împreună.*)

Actul III

SCENA 1

(*Un câmp de lângă Deddington.*[16])

Intră Gaveston jelind, James şi ceilalţi msoiitori ai lui Pembroke

A VESTON:

Viclean eşti Warwick, să-ţi răneşti amicul! JAMES:

16 Este dificilă localizarea acestei scene în care Marlowe-incentrează evenimentele petrecute de fapt în decurs de 13 ani.

Pe dumneata te vor urmăritorii r A VESTON:

Să cad neînarmat, să mor în lanţuri? E asta cea din urmă zi din viaţa mea? Şi culmea fericirii? Bărbaţi sunteţi? Atunci duceţi-i vestea regelui! (*Intră Warwick* e *soldaţii*.) ARWICK:

Voi, slujitori ai contelui de Pembroke Nu mai luptaţi! Vi-l iau pe-ăst Gaveston. JAMES:

Milord, vă înjosiţi, şi-i faceţi rău Stăpânului, ce vi-e cinstit prieten. /ARWICK:

Nu, James, e doar spre al ţării noastre bine. Luaţi cutra de aici!... Veniţi, soldaţi! Sfârşim îndată treaba!... Stăpânului, Al meu prieten, du-i salutul meu, şi spune-i c-am păzit prea bine prinsul.

(*Lui Gaveston*): Hai, duhul tău va conversa cu craiul. GAVESTON:

Trădat-ai, conte? N-am să-l văd pe rege? WARWICK:

Cel mult pe regele din ceruri, poate!

Plecaţi! (*Warwick şi Soldaţii îl duc pe Gaveston*.) JAMES:

Veniţi, băieţi; zadarnic ne-am lupta! –".

Să ne grăbim să ne-nştiinţăm stăpânul.

I (*Ies toţi*).

SCENA 2

Intră Regele Eduard, Tânărul Spenser, Baldock, Nobili ataşaţi regelui şi Soldaţi cu tobe şi fluiere.

REGELE:

Abia aştept de la baroni răspunsul
Privind pe Gaveston, prieten scump.
Cu-ntreaga bogăţie-a ţării, Spenser.
Nu-l pot răscumpăra; sortit e morţii!
Ştiu cât de rău e Mortimer cel tânăr;
Ce aspru-i Warwick, ce neiertător
E Lancaster; nicicând n-am să-l mai văd
Pe Piers, frumosul Gaveston al meu;

Mă copleşesc baronii cu trufia. TÂNĂRUL SPENSER:

Să fiu eu Eduard, rege-al Angliei.

Vlăstar al marelui Eduard Lunganul[17].

Şi-al mândrei Leonora-a Spaniei

Eu n-aş îngădui la mine-n ţară

Astfel de-ocări, mânie ne-nfrânată!

Lorzi răsculaţi în chiar regatul meu?

Mă ierţi Măria Ta, dar dac-ai fi înflăcărat ca nobilul tău tată.

Dac-ai cinsti şi numele ce-l porţi N-ai mai îngădui ca dregătorii să ţi se sumeţească împotrivă. Le taie capetele! Dacă vor, Să predice din ştreang! Asemeni lecţii I-ar învăţa pe ceilalţi ce-i mal „bine: Să se supună regelui legitim.

EGBLE:

Da, Spenser, drag; prea blânzi ne-am arătat. Prea buni cu ei; dar iată! Spada-am tras-o şi noi acum de nu mi-l dau-napoi Pe Gaveston al meu, o ascuţim Pe creasta lor, şi-i vom decapita. ALDOCK:

Vă şade bine hotărât, semeţ, şi nu legat de toana unor oameni, De parcă aţi mai fi şi-acum şcolar să fiţi condus, ca un copil sfios. (*Intră Bătrânul Spenser cu bastonul de mareşal al Curţii, însoţit de soldaţi.*)

ATÂT. NUL SPENSER:

Trăiască suveranul nostru Eduard, Triumfător în pace, şi-n războaie!

EGALE:

Moşnege, bun sosit! Vii să mă-ajuţi? Atunci să spui ce eşti, de unde vii? ATRIBUL SPENSER:

Slăvite, cu arcaşi şi suliţaşi, Ţintaşi, – cu scutieri vreo patru sute, Venim cu toţii la Maria Voastră Juraţi să apărăm regescul drept; Eu, tatăl lui Hugh Spenser cel de

17 Regele Eduard I, tatăl lui Eduard al II-lea, era poreclit „Ţurloaie lungi", din cauza staturii sale.

colo, Legat pe veci de înălţimea Voastră: Pe elnălţându-l ne-aţi cinstit pe toţi!

EGALE:

E tatăl tău, iubite Spenser?

ÎN ARUL SPENSER:

Da şi, cu voia Maiestăţii Voastre, în schimbul-naltei voastre bunătăţi Vă pune la picioare viaţa însăşi.

REGELE:

De mii de ori bine-ai venit, bătrâne! Credinţa şi iubirea pentru rege

Susţin nobleţea minţii, firii tale. (*Către Tânărul Spenser*)

De astăzi, Spenser, vei fi Conte Wiltshire cu alte daruri te voi încărca mereu, la soarele sporindu-ţi strălucirea. Şi mai vârtos ne-om arăta iubirea: Aud că lordul Bruce moşia-şi vinde Părtaş fiind tot neamul Mortimer; îţi voi da bani ca să înfrângi baronii; Să nu-i cruţi, Spenser, dă în ei cât poţi! Soldaţi, să cânte goarna bun venit!

SPENSER:

Stăpâne, iat-o pe regină. (*Intră Regina Isabella, Prinţul Eduard, fiul regelui, şi francezul Levune.*)

REGELE:

Ce veşti aduce doamna? REGINA:

Veşti de ruşine şi nemulţumire.

Prietenul Levune, om de nădejde

Ne-anunţă prin scrisori şi prin viu grai

Că fratele meu, regele Valois.

Văzând că-ntârzie prea mult tributul

Mariei Tale, a luat Normandia.1

Scrisorile-s aici, acesta-i solul. REGELE:

Bine-ai venit, Levune!… (Prob*abil citeşte scrisoarea.)*

O, Isabella, dacă asta-i tot

Am să mă-mpac îndată cu Valois…

Dar Gaveston?... Cum oare, niciodată.
N-am să-l mai văd?... Spre împăcare, Doamnă.
Ne vom sluji de tine şi de prinţ;
Tu te vei duce să tratezi cu Franţa...
Băiete, fii viteaz cu regele;
Să-ţi porţi cu vrednicie. Sabia!

1 De fapt, regele Franţei a ocupat „diverse oraşe şi castele din Aquitania", dar probabil Marlowe a schimbat provincia cu Normandia pentru că era mai cunoscută publicului.

RINŢUL:

De nu îi ceri juneţii mele lucruri Prea grele pentr-un prinţ atât de tânăr, N-ai teamă, tată şi stăpân ce-mi eşti: Nici grinzi cereşti pe umerii lui Atlas Nu sunt mai sigure decât va fi Vreo sarcină încredinţată mie.

EGINA:

Băiete, nerăbdarea ta-mi dă temeri că nu ţi-e hărăzită viaţă lungă!

GELE:

Da, doamnă, vrem să te îmbarci pe dată Cu-al nostru fiu; Levune te va urma De-ndată ce îl vom putea trimite. Alege-ţi dintre lorzi însoţitori. Drum bun! Ne lasă cu războiul nostru.

EGINA:

E nefiresc! Supuşii să-şi înfrunte domnul? Opreascâ-i grabnic Cel de Sus! Stăpâne, Adio! îmi pregătesc plecarea-n Franţa. (*Iese cu Prinţul Eduard. Intră Arundel.*)

Dar cum, lord Arundel, vii numai tu? RUNDEL

Stăpâne, da, căci Gaveston e mort. EGALE:

Mişeii! Mi-au ucis prietenul? Când ai ajuns, murise, Arundel? Sau l-ai văzut cumva primindu-şi moartea?

IUMDEUL:

Nici, nici, căci tocmai când a fost surprins înconjurat de arme şi duşmani Le-am spus solia înălţimii Voastre

Cerându-le să mi-l predea, rugându-i Mai bine zis, – cu cinstea-mi chezăşie – Să-l iau doar pân-la Maiestatea Voastră şi să li-l duc tot eu şi îndărăt. REGELE:

Nici ăst hatâr nu mi-au făcut rebelii?

TÂNĂRUL SPENSER:

Semeţi şi răzvrătiţi.

REGELE:

Da, Spenser, trădători cu toţii.

ARUNDEL:

De la-nceput erau ne-nduplecaţi; Lord Warwick nici n-a vrut să mă asculte, Nici Mortimer; iar Pembroke, Lancaster Tăceau; când m-au respins de la obraz Nevrând nici să-mi accepte chezăşia, Lord Pembroke totuşi a vorbit mai blând: „Milorzi, cum suveranul nostru-l cere Făgăduind că ni-l va-napoia, Mă-nsărcinez să i-l duc eu; pe urmă îl voi preda din nou în mâna voastră”. REGELE:

Şi cum de nu s-a întâmplat aşa?

TÂNĂRUL SPENSER:

A fost trădare, ori ticăloşie?

ARUNDEL:

Pe drum a fost răpit de lordul Warwick; încredinţându-l oamenilor lui, Lord Pembroke fără grijă a mers acasă Dar pân-s-ajungă, Warwick l-a răpit şi l-a împins la moarte; într-un şanţ Tăindu-i capul, şi-a văzut de drum.

TÂNĂRUL SPENSER:

Cu sabia să te răzbuni, stăpâne, Pe-aceşti baroni; îi laşi nepedepsiţi când îţi ucid prietenii? O, Eduard îndeamnă-ţi oamenii, înalţă-ţi steagul şi scoate-i pe baroni din vizuină.

REGELE (*îngenunchind*):

Pe glie, mama noastră a tuturor.

Mă jur, pe ceru-mpodobit cu stele.

Pe mâna dreaptă şi pe spada tatii.

Pe toate câte se cuvin coroanei.
Că pentru Gaveston voi secera
Şi capete şi vieţi atâtea câte
Cetăţi, conace, târguri stăpânesc! (*Se năică.*)
E josnic Warwick, Mortimer mişel!
Sunt rege-al Angliei: vă voi târî
Pe toţi prin bălţi de sânge închegat – Doar trunchiurile voastre fără cap.

Ca să vă săturaţi de-atâta sânge şi să-mi vopsesc cu el regescul steag; Culoarea-nsângerată să v-aducă De-a pururi amintirea răzbunării – Blestem vlăstarelor de trădători, Procleţi ce mi-aţi ucis pe Gaveston! În locul lui de-ncredere şi cinste Te pun pe tine, scumpe Spenser Din simplă dragoste azi te fac conte de Gloster şi Lord Şambelan al ţării – În ciuda vremii şi-a duşmanilor.
TÂNĂRUL SPENSER:

Măria Ta, un sol de la baroni Doreşte să-l primeşti.
REGELE:

Să vină. (*Intră un sol cu blazonul.*) SOLUL:

Trăiască-al Angliei stăpân de drept!
REGELE:

Degeaba, ştiu eu că nu e dorinţa Acelor care te-au trimis încoace; Vii de la Mortimer şi-ai lui părtaşi: Mai răi rebeli ca ei n-au fost nicicând. Ei, care-ţi-e solia?
SOLUL:

Baronii răzvrătiţi, prin mine-urează Ani mulţi şi fericiţi Mariei Tale, şi-ţi spun, prin mine, ca jălbar-al lor, Că dacă, fără să se verse sânge, Vrei leac şi uşurare-acestei răni, Atunci de lângă tron să-ndepărtezi Pe Spenser, putredul lăstar ce-omoară Regeasca-ţi viţă, frunzele de aur – Pe fruntea-ţi princiară diademă; Baronii-s trişti că scârnavii ciocoi îi fură strălucirea; ei te-ndeamnă Virtutea şi nobleţea s-o-ndrăgeşti. Pe vechii slujitori să-i preţuieşti şi să alungi lingăii prefăcuţi;

Primeşti? Baronii, cinstea lor şi viaţa.
Au să le-nchine înălţimii Tale. TÂNĂRUL SPENSAR:
Ah, trădătorii! Tot semeţi s-arată? REGELE:
Te du! Nu aştepta răspuns, ci pleacă!
Rebelii vor să-i hotărască regelui
Alaiul, desfătările şi joaca?
Dar, până pleci, să vezi cum mă despart
De Spenser. (*îl îmbrăţişează* pe *tânărul Spenser*.)
Te du acum la lorzii tăi.
Şi spune-le că vin să pedepsesc
Uciderea lui Gaveston! Hai, pleacă!
Cu foc şi sabie te-urmează Eduard. (*Solul iese*.)
Vedeţi, milorzi, rebelii cum se umflă?
Soldaţi! Monarhului să-i apăraţi
Cu arma, drepturile! Căci acum îndată vom porni în marş că să-i supunem.
Plecăm!
(*Ies toţi*.)
SCENA 3
(*Un câmp de luptă. Surle şi trâmbiţe, mişcări de trupe*[18]
apoi trâmbiţe care swia retragerea. Intră Regele Eduard, Bătrânul şi Tânărul Spenser, Baldock şi nobilii *care ţin cu regele*.)
REGELE: – Sunăm retragerea? Pe ei, milorzi!
Cu paloşu-mi rostesc azi răzbunarea
Pe-acei trufaşi rebeli care-au luat arma:
Pe rege nu-l ascultă, îl înfruntă. TeNARUL SPENSER:

1 Aşa cum ne arată mai în amănunt Shakespeare în Prologul la *Henric al V-lea* pe scenă apăreau grupuri de soldaţi care simulau bătălia.

18 Lui Spenser i se spunea uneori conte de Gloster pentru că s-a căsătorit cu sora mai mare a contelui.

Nu mă-ndoiesc, stăpâne; dreptu-învinge!

IIATRINUL SPENSER: – Stăpâne, nu-i greşit de nicio parte

Oştenii să răsufle; – ai noştri sunt

Înăbuşiţi de-arşiţă, praf, sudoare;

Odihna-împrospătează om. şi cal. TÂNĂRUL. SPENSER:

Se-apropie rebelii. (*De* partea *cealaltă a scenei intră Tânărul Mortimer*, *Lancaster*, *Warwick*, *Pembroke şi alţi lorzi*.) TâNĂRUL MORTIMER:

Priveşte, Lancaster, acolo-i Eduard.

El şi lingăii lui. LANCASTER:

Acolo să rămână.

Pân-va plăti că s-a însoţit cu dânşii. WARWICK:

Chiar va plăti, de nu dă spada-mi greş. REGELE:

Cum, răsculaţi, sunaţi retragerea? TÂNĂRUL MORTIMER:

Nu, doar lingăii tăi o rup la goană. LANCASTER:

Mai bine-i părăseşti cât mai ai timp.

Căci, trădători fiind, te vor trăda. TÂNĂRUL SPENSER:

Rebel eşti Lancaster, deci trădător! PEMBROKE:

I-nfrunţi pe lorzi, ciocoi murdar ce eşti? BĂTRÂNUL SPENSER:

Dar e cinstit, sau nobil vi se pare

Să strângeţi ajutoare, ridicând

Oştire-asupra regelui legitim? REGELE:

De-aceea capetele lor, curând

Vor folosi la potolirea furiei

Monarhului pe care l-au jignit. TÂNĂRUL MORTIMER:

Lupţi, Eduard, pân-la ultima suflare?

Verşi sângele supuşilor, în loc

Să-i izgoneşti pe-nsoţitorii răi?

REGELE:

Da, iudelor! Decât sfidat astfel.

Mai bine fac oraşele mormane

Şi brazde până-n poartă la palat! WARWICK:

Ce hotărâre, împotriva firii! Sunaţi atacul! Pentru Anglia, şi pentru drepturile lorzilor, Pornim cu Sfântul Gheorghe înainte! REGELE:

Cu Sfântul Gheorghe pentru Anglia şi pentru dreptul regelui Eduard! (*Trâmbiţele cheamă la luptă*. Cele *două tabere* ies *fiecare într-o parte*)

(*Intră Regele Eduard cu Edmund de Kent şi suita, aducând mai mulţi prinşi printre care Warwick, Lancaster şi Tânărul Mortimer*)

REGELE:

Baroni puternici, nu prin soarta luptei Ci prin dreptatea ce o apărăm, Trufia voastră-i dată de ruşine; Acum lăsat-aţi capeteie-n jos Dar le vom înălţa, chiar foarte sus! E vremea, trădători, să pedepsesc Obrăznicia repetatelor sfidări, Omorul celui mai iubit prieten, De care sufletul mi-era legat ştiţi bine – Gaveston, mignonul dulce! Ah, josnici răzvrătiţi, l-aţi nimicit! KENT:

Spre binele tău, frate, şi al ţării De lângă tron ţi-au luat linguşitorul. REGELE:

Aşa vorbeşti? Să piei din ochii noştri! (*Kent iese*.)

Robi blestemaţi, spre a-mi face-un bine

Când trimisesem solul să vă ceară

Să mi-l cruţaţi doar cât să-i pot vorbi

Şi-i garanta înapoierea Pembroke.

1

Tu, mândru Warwick, L-ai pândit viclean şi l-ai decapitat pe bietul Piers? Călcat-ai legea cavalerilor, Deci capul tău se vanălţa mai sus, Cum tu i-ai întrecut pe toţi în furii! WARWICK:

Tirane-n van ameninţi, nu ne sperii: Doar cazne

pământeşti ne poţi aduce! LANCASTER:

Cel mult murim – mai bine – pururi vii, Decât trăind infami sub regi ca tine! REGELE:

Lord Winchester, duceţi-i de-aici! Pe Warwick, Lancaster, capi de răscoală, Vă poruncesc să îi scurtaţi de cap! Plecaţi! ARWICK:

Adio, lume vană! NCASTER

Prea nobil Mortimer, adio!

(*Străjerii conduşi de Bătrânul Spenser îi iau pe Warwick şi Lancaster*)

INĂRUL MORTIMER:

Oh, Anglie, rea cu nobilimea ta, Să gemi mâhnită! Cum te-au schilodit! GELE:

În turn cu Mortimer, semeţul! Păziţi-l straşnic, gărzi; cât despre ceilalţi, Executaţi-i repede pe toţi. Plecaţi! ÎNARUL MORTIMER:

Cum, Mortimer, pereţi de piatră aspră îţi pot întemniţa virtutea, zelul, Ce năzuieşte către cer? Nu, Eduard! Năpasta Angliei, cu neputinţă!

Speranţa-mi depăşeşte mult norocul. (*Străjile îl iau pe Mortimer*).

REGELE:

Să sune tobe, trâmbiţi! Hai prieteni!

E ziua noii mele-ncordonări!

(*Ies toţi afară de Tânărul Spenser, Levune şi Baldock*)

SPENSER:

Levune, o sarcină-ţi încredinţăm

Spre liniştea lui Eduard şi a ţării;

Drept care pleacă-n grabă, şi-nţelept

Comoara dă-le-o nobililor Franţei:

Vrăjeşte-i ca şi Zeus – şuvoi de aur – Pe paznici ca să intre la Danae[19]

19 Bătrînul Spenser.

Să nu-i dea niciun ajutor reginei
Ce-şi caută în Franţa aliaţi
Spre a trece marea-ncoace cu băiatul – Un fiu menit să-şi detroneze tatăl. LEVUNE:
La asta tot ţintesc de mult baronii
Şi vulpea de regină.
BALDOCK:
Dar vezi, Levune, Baronii şi-au pus capul pe butuc: Călăul le retează cap şi planuri. LEVUNE:
Să n-aveţi grijă, am să zornăi banii Atât de-aproape de curtenii Franţei Că-n van li se va plânge Isabella: De lacrimile ei n-o să le pese... SPENSER:
Atunci în Franţa mergi Levune. Vesteşte
Războiul şi izbânda Rigăi Eduard.
1 Marlowe sugerează deci coruperea paznicilor lui Danae prin ploaia de aur sub care s-a înfăţişat Jupiter.
(*Ies.*)
Actul IV
SCENA 1
(*În portul Londrei*, lângă *Turn.*) *Intră Edmund de Kent*
T:
Vânt bun spre Franţa suflă, du-l pe Kent
Acolo, spre al Angliei folos!
Natură, – ndură-te de ţara mea!
Trufaşe Eduard, mă alungi din preajmă-ţi?[20].
Mi-eşti frate? Aş, călău pentru prieteni!
În Franţa merg să-mbărbătez regina.
Nedreptăţită, şi să-i fiu chezaş
Că Eduard prea de tot e dezmăţat:

20 După Cronica lui Holinshed, Kent nu a fost exilat, ci tri-în Franţa de Eduard.

Nesăbuitul rege ucide nobili
Şi se-nconjoară de lingăi! Aştept
Să evadeze Mortimer. Ajutări.
Blajină noapte, adu-i beznă neagră.
(*Intră Tânărul Mortimer, travestit.*)
ARUL MORTIMER:
Hei! Cine e acolo?
Tu eşti, milord? <*1T*:
Da, Mortimer, eu sunt.
Licoarea şi-a îndeplinit misiunea?
TÂNĂRUL MORTIMER:
Din plin, milord; străjerii dorm buştean.
Le mulţumesc că m-au lăsat să trec.
Dar tu, găseşti corabie spre Franţa? KENT:
N-ai nicio grijă!
(*Ies amândoi.*)
SCENA 2
La curtea Franţei
Intră Regina Isabella şi fiul ei Prinţul Eduard. REGINA:
Băiete, – n Franţa nu ne-ajută nimeni! Şi regele şi nobilii sunt cruzi. Ce-o să ne facem? PRINŢUL:
În Anglia să ne întoarcem, doamnă; Pe plac de-i facem tatii ce ne pasă De bunăvoia unchiului din Franţa? Pe tata iute îl câştig, să vezi, Căci mult mai drag îi sunt ca zeci de Spenseri. REGINA:
Te-nşeli băiete în privinţa asta – Crezând într-o-nţelegre cu el! Nu ne asemănăm… Rău eşti, Valois! Când Franţei nu-i eşti dragă, Isabella, Nefericito/. unde te poţi duce? (Intr*ă Sir Joh*n *d Hainault) HA*INAULT:
Veşti bune, Doamnă?. ISABELLA:
Doar dumneata eşti bun, Sir John! mai mâhnitoare veşti n-au fost nicicând! HAINAULT:
Domniţă, – aud ce aspru-a fost Valois; Să nu te

întristezi – o minte-aleasă Dispreţuieşte deznădejdea. Oare N-ar vrea-Nălţimea Voastră şi cu prinţul

La mine să poftiţi, să aşteptaţi? Ce zici, Alteţă? Nu vii până-n FLandra să uiţi de Franţa neprietenoasă *1* TUL:

De-i place mamei, mie şi mai mult! Nici tata – regele – nici curtea Trântei. Nu mă vor desparţi de blinda-mi mamă Pin nu-s voinic destul să frâng o ghioagă Lovind în ţeasta trufaşului Spenser! NAULT:

Frumos grăit-ai, tânărul meu prinţ. INA:

O, puişor, cum plâng ce-ai suferit! Dar îţi prevăd izbânda, şi mă bucur! Sir John, la ţărmul Europei mergem Ori pân' la malul Donului; sau, iată Te-nsoţim în Flandra, la Hainault. Marchizul e un gentleman ales; Nădăjduiesc să mă primească bine… Dar ăştia cine-or fi? (Intră *Edmund de Kent şi Tânărul Mortimer*) *T:*

Măria Ta, ani mulţi, mai fericiţi Decât ai rudelor din Englitera! INA:

Ah, lorzii Kent şi Mortimer trăiesc? în Franţa bun sosit! Aici sunt zvonuri Cati fost ucişi sau osândiţi la moarte. Arul mortimer;

Aproape de-adevăr a fost al doilea Dar Mortimer, condus de steaua-i bună, A scuturat robia* Turnului. (*Adresându-se Prinţului.*) – Şi vrea să-ţi poarte steagul, nobil prinţ! INŢTJL:

Ce vrei să spui? Cât mai trăieşte tata? Nu-ngădui, Mortimer, asemeni vorbe! EGINA:

De ce, băiete? Alte piedici sunt! Milorzi, aflaţi că Franţa nu ne-ajută. –narul mortimer:

Monsieur Le Grand, amicul vostru nobil, Chiar la sosirea noastră ne-a spus tot:

Cum craiul, dregătorii, – au fost de piatră. Dar, doamnă, drepturile-s încălcate când nu sunt arme; drept e, mulţi prieteni sunt prinşi de rege – Warwick, Lancaster, şi alţii din partida noastră – totuşi Avem destui englezi, Măria

Ta, Ce ar sălta voioşi de ne-ar vedea întorşi acolo să gonim duşmanul. KENT:

Ce mult aş vrea să fie toate bune şi Eduard revenit pe calea dreaptă Spre cinstea Angliei şi pacea ei! TÂNĂRUL MORTIMER:

Dar asta doar cu sabia se face! Nu se desparte Eduard de lingăii lui. HAINAULT:

Dragi lorzi englezi: Hainul rege-al Franţei Nevrând defel cu arme s-o ajute Pe soralui, regina chinuită, Să mergeţi la Hainault cu ea; fiţi siguri că vom găsi acolo alinare, şi bani, soldaţi, şi ajutor destul, Spre a-l încovoia pe craiul Eduard. Ce zici de învoială, tânăr prinţ? PRINŢUL:

Mă tem că regele pe toţi ne-o-ntrece. REGINA:

Nu, fiule! Să nu-ţi descurajezi Prietenii ce vor să te ajute. KENT:

Sir John Hainault; ne iartă şovăiala! Ast sprijin dat reginei noastre triste, Prin bunătatea ce-o arăţi, ne leagă. Suntem la ordinele dumitale. REGINA:

Da, bunul meu cumnat! Iar Cel de Sus Sfinţească-ţi gestul, bunule Sir John! TÂNĂRUL MORTIMER:

Ast gentleman, viteaz şi inimos; Născut a fost, văd să ne fie reazem… Sir John Hainault, spre lauda îţi este

Că lorzilor englezi, reginei lor, L-ananghie sprijin le-ai adus şi alinare. R 11 AI N-AU LT:

Poftiţi cu mine, doamnă, prinţ, milorzi, la floarea Angliei să poată azi Cunoaşte ospitalitatea la Hainault.

(*Ies toţi.*)

SCENA 3

(*Curtea londoneză.*)

Intră Regele Eduard, lordul *Arundel*, *Bătrânul Spenser*, *Tânărul Spenser şi alţii*.

DGELE:

Deci, după atâtea-ameninţări cu lupte, Victorios e

Eduard, rege-al Angliei El şi prietenii triumfători sunt şi nimeni nu le-mpiedică triumful! Aflat-ai noutăţile, Lord Gloster? NARUL SPENSER:

Ce noutăţi, stăpâne? CGELE:

În tot regatul

Se fac mari execuţii… Arundel, Ai lista, nu? ÎNNDEL:

O am, Măria Ta, De la guvernatorul turnului. 2GELE:

Păi, dă-ne-o s-o vedem! (*Ia de la Arundel lista*.) Ce scrie aici?

Citeşte, Spenser! (*îi dă* lista *Tânărului Spenser*, *care citeşte numele*) Aşa: lătrau cumplit acum o lună; De azi, pe viaţa mea, n-o să mai latre, şi jur că nici n-o să mai muşte-n veci. Şi-acum, ce veşti din Franţa, domnii mei?

„— „j – Tr* a

ucu *y*. *a uvuiiliui r* îcuiiei

Li-e aurul din Anglia mult prea drag la să-i mai dea vreun sprijin Isabellei. Ce treburi mai avem? Aţi anunţat Răsplata oferită pentru cei Ce ni-l vor da pe Mortimer în mână? TÂNĂRUL SPENSER:

Da, sire; dacă o mai fi pe-aici, Nu mă-ndoiesc că va fi prins curând. REGELE:

Cum dacă? Spenser, sigur e ca moartea

Că e aici; ce căpitan de port

Ar fi nesocotit porunca mea? – (*Intră un sol*.)

SOLUL:

Ce veşti aduci? De unde vin acestea? Scrisori, Măria Ta, şi veşti din Franţa: Lord Gloster, iată că v-a scris Levune. (*Îi dă tânărului Spenser scrisorile*)

REGELE:

Citeşte!

TÂNĂRUL SPENSER (*citind*): „Aşa cum îmi cerea *onoarea*, *şi promisiunea făcută înălţimii Voastre*, etc. *etc*… conform instrucţiunilor în această privinţă, am tratat cu regele Franţei şi cu dregătorii lui şi am aranjat ca regina

să plece, nemulţumită şi dezamăgită: încotro, dacă veţi întreba – cu Sir John de Hainault, fratele marchizului, în Flandra. Cu ei au plecat şi ducele Edmund de Kent şi lordul Mortimer, însoţiţi de o suită alcătuită din tot felul de englezi: şi, după cum spun zvonurile insistente, au intenţia să se lupte cu regele Eduard în Anglia mai curând chiar decât îi aşteaptă el. Doar acestea sunt veştile importante.

Mereu în slujba înălţimii Voastite, Levune". REGELE:

Ah, câinii! Mortimer cum de-a scăpat? Şi Edmund s-a însoţit cu el? Iar ceata le-o conduce John Hainault? Pe ceruri, doamnă, vino-n Anglia cu fiu cu tot, şi şleahta-aşijderea

Şi vă vom spune „Bun venit" la toţi. Aleargă, Phoebus luminos, mai iute; Tu, neagră noapte-n carul ruginit, Uniţi-vă, scurtaţi vă rog răstimpul să văd această zi mult aşteptată când vom putea lupta cu trădătorii *l* Mâhnit sunt doar că băieţelul meu E prins de ticăloşi în plasa lor! Hai, lorzi, la Bristol să ne întărim! Voi, vânturi, să-i aduceţi înapoi, Cum v-aţi ticăloşit atunci să-i duceţi! (*Ies toţi*.)

SCENA 4

(*La Harwich, în Anglia*)

Intră Regina Isabella, Prinţul moştenitor, ducele Edmund de Kent, Tânărul Mortimer şi Sir John de Hainault.

REGINA:

Prieteni iubitori, compatrioţi, Vânt bun v-aduce-aici în Anglia! în Flandra am lăsat prieteni scumpi Ca-să-nfruntăm prietenii de-acasă; E trist când forţa tot cu forţă luptă şi spadă, paloş în război civil îi fac pe neamuri şi compatrioţi să se măcelărească între ei şi coastele cu arma să-şi cresteze! Darce să faci? Regi prost călăuziţi sunt pricina acestor tragedii; Şi tu eşti, Eduard, unul dintre ei. Căci prin desfrâu tu ţara ţi-ai trădat, Lăsând-o-n pradă şi în sânge. Când trebuia să-ţi ocroteşti poporul Tu, iată…

TÂNĂRUL MORTIMER:

Nu, doamnă, dacă vrei să porţi războaie Nu da frâu liber patimii în vorbă… Dragi lorzi, prin voia cerului venit-am să-i apărăm dreptatea prinţului; Atunci, spre al ţării bine să-l jurăm Supunere, credinţă şi dârzie. Cât. despre nedreptăţi şi grele răni Pe care regele pe faţă le-a adus Reginei, nouă şi întregii ţări – Venit-am înarmaţi să dregem totul; Ca să-şi reia regina Angliei Onorurile, demnitatea-n pace; Lingăii să-i stârpim de lângă rege Căci iama dau în vistieria ţării.

hainault:

Milord, să sune goarna, s-atacăm; Altfel va crede Eduard că venim Doar pentru a-l linguşi.

KENT:

Era mai bine
De n-avea parte de-alte linguşeli! (*Ies toţi.*)

SCENA 5

(*Un câmp de luptă* lângă *Bristol, în Anglia.*)

Intră Regele Eduard, Baldock şi Tânărul Spenser.

TÂNĂRUL SPENSER:

Fugi, fugi, Măria Ta! Regina-i tare!
Prietenii ei cresc, ai tăi slăbesc!
Hai în Irlanda, să ne luăm răsuflet. REGELE:

De asta m-am născut, să fug din luptă? Să-i las pe Mortimeri stăpâni în urmă? încalec! Să ne-mbărbâtânn ostaşii! Să mor cu cinste pe-acesi câmp de luptă! BALDOCK;

Stăpâne, nu! Regească – ţi hotărârea Nu-i bună-acum! Fugiţi! Ne urmăresc! (*Ies toţi. Intră Kent cu a sabie şi un scut mic.*)

KENT:

Aici a fost, dar am sosit târziu
Mă-nduioşează, Eduard, soarta ta!
Oh, Mortimer, tu, trădător semeţ.

De ce-ţi vânezi cu sabia monarhul?
Dar eu, mai josnic decât ceilalţi, lupt
Cu cel ce mi-e şi rege, dar şi frate?
Tu, Doamne, ce ţii cumpăna dreptăţii.
Pe capu-mi blestemat pogoară cazne – Le cere nefireasca-mi răzvrătire!
Oh, Eduard, Mortimer vrea să-ţi ia viaţa!
Fugi dar de el! Te potoleşte Ecimund!
Prefă-te, altfel mori; căci Mortimer
Conspiră cu Regina şi-o sărută;
Dar ea se mai preface iubitoare;
Iubirea ce clocește ură, moarte.
Ruşine-i! Edmund, fugi! Regeasca-ţi viţă
La Bristol e trădată! Nu sta singur.
Semeţul Mortimer te bănuieşte şi-ţi urmăreşte strâns orice mişcare (*Intră* Regina *Isabella*, Prinţul *Eduard*, Tânărul *Mortimer şi Sir John de Hainault*)
REGINA:
Izbând-aduce Domnul pentru regi Ce-au frica lui, şi dreaptă luptă duc. Cum pân-aici învins-am, mulţumim Azi Ziditorului din cer, şi vouă! Milorzi, pân-a nu merge mai departe, Pe fiul nostru prea iubit îl facem – Fiinţa lui regească-i grija noastră – Lord Protector. Cum Soarta l-a adus N-atât de jalnic hal, pe tatăl lui, Dragi lorzi, purtaţi-vă-n privinţa asta Cum vă îndeamnă-nţelepciunea voastră.
KENT;
Măria Ta, întreb – să nu te superi – De cade Eduard, cum îl vei trata? PRINŢUL:
Drag unchi, de care Eduard întrebi? KENT:
De tatăl tău; mi-e frică să-i spun rege. TÂNĂRUL MORTIMER:
Lord Kent, ce rost au astfel de-ntrebări? Nu e-n puterea ei şi nici a noastră: Cum hotărăşte ţara, parlamentul, Va fi şi soarta fratelui tău, Eduard! (*Aparte*

reginei):

Se-nmoaie Kent. Nu-mi place. Dă-ndărăt!

Nu-l mai scăpa din ochi, Măria Ta. REGINA (*tot aparte*):

Primarul de aici ne ştie gândul? TÂNĂRUL MORTIMER (*idem*)

Da, doamnă; cei ce fug din luptă.

Nu scăpa lesne. REGINA (către *Hainault*):

Cu regele-i şi Baldock:

Ca grămătic e bun, ce zici, Sir John? HAINAULT:

Şi Spenserii la fel, şi fiu şi tată. TÂNĂRUL MORTIMER:

Ah, Eduard ăsta e ruina ţării! (*Intră Rice ap Howel — Primarul Bristolului – cu suita, aducându-l prins pe Bătrânul Spenser*). RICE:

Păzească Cel de Sus Regina, Prinţul! Primar şi cetăţeni din Bristol, Doamnă, Cu dragoste cinstind prezenţa voastră, VTaducem pe un trădător al ţării: Părintele nemernicului Spenser, Cel care – ca mişelul Gatilina1 Din Roma – azi se lăfăie-n-averea şi vistieria Angliei.

1 Nu există o bază istorică pentru paralela cu conspiratorul roman Catilina.

REGINA:

Vă mulţumim la toţi. TÂNĂRUL MORTIMER:

Iubirea, grija voastră-n toate-acestea, E vrednică de mari răsplăţi, hatâruri. Dar unde-s regele şi celălalt Spenser?

Păi, Spenser fiul, noul conte Gloster, şi cărturarul Baldock cel mieros, Cu regele se-mbarcă spre Irlanda. ÎNARUL MORTIMER (*aparte*):

Vârtejuri să-i întoarcă ori înece! (*Tare*) Nu mă-ndoiesc c-au şi plecat încolo. INŢUL:

Tot nu pot să-mi văd tatăl, regele? ni (*aparte*):

Biet Eduard, izgonit din Anglia! IINAULT:

Ce-i, doamnă? Cum de staţi pierdută-n gânduri EGINA:

Plâng soarta soţului; dar vai de mine, Doar grija ţării m-a târât în luptă! ORTIMER:

Domniţă, nu te mai văita de griji: Rău, Eduard şi-a făcut şi kii şi ţării şi trebuie să-l dregem cum putem… întâi rebelul duceţi-l la moarte: De ştreang scapi Spenser, nu şi de butuc. SPENSER:

Cei ce îşi înfruntă regele-s rebeli, Nu cei ce-l apără de drept pe Eduard. MORTIMER:

Vorbeşte-aiurea; luaţi-l! (*însoţitorii îl iau pe Bătrânul Spenser*) Rice ap Howel, Regina şi mai bine-o vei sluji Dând ajutor chiar unde eşti stăpân Spre a-i urmări pe-aceşti fugari rebeli… Dar noi avem de chibzuit, domniţă, Cum să-i împingem pân-la prăbuşire Pe Baldock, Spenser şi părtaşii lor. (Ies *toţi.)*

SCENA 6

fla. Mănăstirea Neath. Intră Stareţul, Călugări, Reyele Eduara, Tânărul Spenser şi Baldack – aceştia trei deghzaţi.)

STAREŢUL

Stăpâne, n-aveţi îndoieli, nici frică:
Cum cere-această vreme furtunoasă.
Vom fi tăcuţi, Măria Ta, cu grijă
Să vă păstrăm la noi cât mai ferit
De bănuieli sau năvăliri haine
Din partea celor ce vă fugăresc
Ca şi pe nobilii însoţitori. REGELE:
Părinte, chipul nu ţi-e de făţarnic.
O, de-ai fi fost monarh cândva.

Atunci şi inima din pieptul tău – Străpunsă-adânc de chinul ce-l cunosc – N-ar fi putut să nu-m] jelească soarta!

Am fost fudul de-averi şi de alai – Măreţ cândva,

puternic şi pompos:

Dar unde-i, unde-i oare omul căruia
Să nu-i aducă tronul, grija ţării.
Amărăciune-n viaţă ori la moarte?
Hai, Spenser, Baletock, staţi aici cu mine;
Încearcă-ţi, cărturar, filosofia
Ce în vestite şcoli de-umanioare
Ai supt-o de la Platon şi Aristot…
Părinte, rai e viaţa reculeasă:
Ah, de-aş putea trăi la voi în tihnă!
Dar, vezi, ne hăituiesc cei ce vânează
Onoarea mea şi viaţa voastră.
Vă rog, călugări buni, nu ne trădaţi
Nici pentru aur, bani, sau chiar comori.

CĂLUGĂRUL I:

N-ai griji, Măria Ta, atâta vreme Cât ştini doar noi de-această-ascunzătoare. TÂNĂRUL SPENSER:

Altcineva nu ştie; dar mă tem
Că ne pândeşte-un om din lunca-aceea;

Lung s-a uitat în urma noastră, sire; S-a ridicat la arme tot ţinutul: Ne-am enintă cu arme şi cu ură. BALDOCK:

Ne îmbarcasem spre Irlanda; Vai, Furtuni şi vânturi rele ne-au împins Pe ţărm, ca să murim acum de frica Lui Mortimer şi-a clicii lui.

REGELE:

Cum? Ai vorbit de Mortimer?
Voi mă răniţi în faţă pomenindu-mi
De-un ucigaş!… Părinte, – n poala ta
Las capul copleşit de multe griji.
De nu mi-aş mai deschide ochii-n veci.
Ori înălţa vreodată capul greu.
Sau inima ce o cuprinde moartea!

SPENSER:

Stăpâne. – nalţă totuşi capul... Baldock, Vezi, toropela asta nu-i semn bun! V-am spus, suntem trădaţi.

(*Intră, înarmaţi cu cârlige galeze, Rice ap Howel, un* Co? aş *şi Lester*)

cosaşul:

Pe viaţa mea, pe-acestia-i căutaţi.

RICE:

Ajunge, omule... Milord, fii scurt: Ce facem este din poruncă-naltă.

lester:

Din a reginei; Mortimer o-ndeamnă;
Cu ea, lui Mortimer ce-i greu să facă?...
Cum şade şi s-ascunde, tot sperând
Să scape celor ce-ar vrea să-i ia viaţa!
E prea adevărat: *Quem dies vidit veniens superbum.*
Hune dies vidit jugiens jacentem.[21]

Dar. nu te-nduioşa atâta, Lester...

Ei, Spenser, Baldock – căci aşa vă cheamă – Vă arestez pe loc ca trădători.

Nu vă l-egaţi de rang, ci vă supuneţi! Poruiica-i a reginei Isabella... De ce atât de abătut, Stăpâne?

REGELE:

Sfârşeşte fericirea mea pe lume!
Oh, caznă grea! Voi, stele dragi de ce
Vă încruntaţi cumplit la rege?
Deci Isabella îl trimite-ncoace
Pe Lester să-mi ia viaţa şi alaiul?
Despică-mi pieptul gâfâind, o, Lester!
Ia-mi inima; prietenii mi-i lasă. RICE:
Duceţi-i de aici! TÂNĂRUL SPENSER:

---

21 Cel pe care zorile-1 văzură falnic/Asfintitu-1 vede la pământ căzut. (Seneca, Thyestes, 613—614 ; Ben Jonson a indus traducerea versurilor în tragedia Căderea lui Sejanus (902—903).

Dar lasă-ne măcar

Să-i spunem bun rămas Măriei Sale STAREŢUL (*aparte*):

Îmi sângerează inima când văd Un rege îndurând asemeni vorbe şi ascultând obraznice porunci!

REGELE:

Oh, Spenser, scumpe Spenser, soarta vrea să ne despartă chiar acum şi astfel?

TÂNĂRUL SPENSER:

Stăpâne, trebuie; aşa vrea cerul crunt.

REGELE:

Aşa vrea iadul, crudul Mortimer; într-asta, cerul blând nu are-amestec. BALDOCK:

Stăpâne-n van te mai mâhneşti ori mânii! Măria Ta, smerit adio-ţi spunem! Ni-e scris destinul, şi al tău, mă tem. REGELE:

În cer ne vom vedea – nu pe pământ! De noi ce se alege, spune, Lester?

LESTER:

Va trebui la Killingworth să mergeţi!

Atâta să ne fie-nvăţătura:

Toţi vieţuiesc doar pentru a muri;

Trăiesc, dar mor, se-nalţă ca să cadă.

BICE:

Haide, haide, păstrează-ţi predicile pentru când ajungeţi la locul potrivit *K* Voi şi cei ca voi v-aţi pricopsit bine-n Anglia. Mergeţi, lorzi? COSAŞUL:

N-o să mă uite Înălţimea Ta?

RICE:

1 La spânzurătoare, condamnaţilor li se îngăduia să ţină o ciâvââitâre pentru a-i face pe alţii să nu le urmeze exemplul.

Pe tine? Şi mai ce? Urmează-mă-n oraş. (*Ies toţi.*)

Actul V

*

ScENA 1

(*La Castelul Kenilworth.*) Intră *Regele Eduard*, *Leuer Episcopul de Winchester şi Trussel*.

LESTER:

Răbdare, bun stăpân, nu mai jeli! Castelul Killingworth să-ţi fie curtea. Şi-nchipuieşte-ţi doar că de plăcere „Nu de nevoie, stai aici o vreme.

EGALE:

De-ar fi să mă aline vorbe blânde, Tu, Lester, mi-ai fi potolit mâhnirea Căci bun şi iubitor ai fost mereu. Uşor se mângâie un om de rând; Dar regii, nu; rănit, în codru, cerbul Găseşte iarba ce-i închide rana; Când sângerează-mpărătescul leu, îşi rupe carnea cu mânioase gheare. Nevrând el ca pământul cel netrebnic să-i soarbă sângele, se-nalţă-n aer. La fel şi eu: mi-e ne-nfricată mintea Ce Mortimer râvneşte s-o-ncovoaie; Părtaş cu prefăcuta-mi soartă, monstrul, M-a strâns şi zăvorât în temniţă. Mi-e sufletu-necat de-asemeni patimi încât pe aripi de dispreţ şi ciudă Adesea către cer mă-nalţ în zbor ia să mă plâng la zei de-aceşti duşmani Dar când îmi amintesc că-s rege, cred

Că am de răzbunat întregul râu Făcut de Mortimer şi Isabella. Dar regii ce mai sunt, când pierd puterea? Doar umbre firave-ntr-o zi cu soare. De formă-s rege – lorzii cârmuiesc; Eu port coroana – dar mă strâng în chingi, şi Mortimer, şi soaţa-mi infidelă, Infam mânjindu-mi patul nupţial; închis» aici, în peştera de griji Mâhnirea-mi stă mereu în coastă, Mi-ngână inima cu tristu-i bocet, Mă sâcâie schimbarea nefirească. Dar spuneţi, trebuie să-i dau coroana Acum lui Mortimer, să-mi fure tronul?

EPISCOPUL:

Greşeşti, Măria Ta; dorim coroana Prin dreptul

prinţului, de dragul tării. REGELE:

Ba pentru Mortimer, nu pentru Eduard, Ce-i doar un miel înconjurat de lupi: Curând aceştia viaţa-i vor scurta. De-mi fură mândrul Mortimer coroana, Văpaie de nestins s-o facă cerul[22]! Ca şerpii din cununa Tisifonei2 Să-ncolăcească tâmplele-i de fiară! Aşa nu va pieri a Angliei viţă, De moare Eduard, numele-i trăieşte! LESTER:

Mărite, are rost să pierdem vremea? Ţi s-a cerut răspuns: cedezi coroana?

REGELE:

Ah, Lester, crezi că pot uşor să-ndur – Făr' de temei să-mi pierd coroana, ţara? Le las ambiţiei lui Mortimer – Ast munte ce-mi umbreşte fericirea? E-un chin cumplit, şi mintea mi-o ucide! Dar la ce-i scris în cer eu mă supun…

Coroana luaţi-mi – viaţa totodată. (*Îşi scoate coroana.*)

În Anglia nu pot domni doi regi. Dar stai puţin: lăsaţi să mai fiu rege Doar pân diseară; ochii să mi-i umplu De strălucirea vie a coroanei, Va fi-ncântarea cea din urmă – a lor, Iar capului onoarea cuvenită, şi împreună-şi vor ceda râvnitul drept. Să nu te stingi, tu, soare de pe cer; Să nu laşi bezna mută-aici stăpână; Staţi locului, străji ale boitei Timp, anotimpuri, odihniţi-vă ia să rămână Eduard rege-n ţară! Lumina zilei piere însă iute: Coroana-mi dragă trebuie s-o dau! Neoameni, alăptaţi de vreo tigroaică, De ce pândiţi voi doborârea mea? Şi diadema, viaţa-mi nentinată? Priviţi, hiene! Port din nou coroana. (*Îşi* pune *coroana.*)

Mânia regelui nu vă-nspăimântă? Nefericite Eduard, te-amăgeşti: Nu le mai pasă de-ncruntarea ta „Şi caută să-

22 Aluzie la coroana de aur dată de Medeea ca răzbunare Creusei, care i-1 luase pe Iason, soţul ei (mitologia greacă).

^ Una din Furii (Erîriii), duhuri ale răzbunării conştiinţei, care aveau şerpi în loc de plete.

nscăuneze alt rege: Ciudate gânduri negre-mi umplu mintea; Martire-s unor chinuri nesfârşite, în care nu-mi găsesc vreo alinare Altfel decât simţind pe cap coroana-mi; Lăsaţi-mi-o, dar, s-o mai port o vreme.

TRUSSEL:

De grabă parlamentu-aşteaptă vestea:
Deci, zi, Măria Ta: abdici sau nu? REGELE (*turbină*):
Nu vreau! Atâta cât trăiesc, sunt rege!
Afară, trădători, la Mortimer!
Cu el alegeţi, uneltiţi, cum vreţi:
Cu sânge vă pecetluiţi trădarea.

EPISCOPUL:

Vom duce-acest răspuns; rămâi cu bine! (*Dă iasă cu Trussel.*)

LESTER:

Recheamă-i, sire, ia-i cu binişorul.
Căci dacă pleacă, prinţu-şi pierde dreptul.

REGELE:

Recheamă-i tu. Eu nu mai am putere.

LESTER:

Milorzi, monarhu-i gata să abdice.

EPISCOPUL:

De nu e gata, poate să aleagă.

REGELE:

O, de-aş putea! Dar ce, pământ, conspiră
Să mă-ntristeze. Poftim, vă dau coroana.
V-o dau? Nu, mâinile-mi nevinovate
Părtaşe la asemeni crimă nu se fac!
Din voi, cel mai setos de al meu sânge
Ce vrea să fie ucigaş de regi
S-o ia. Vă-nduioşaţi? Vă fac şi milă?
Chemaţi atunci pe monştrii – Mortimer
Şi Isabella; ochii ei de-oţel.
În loc să verse lacrimi, scot scântei. Ba stai! Decât să-

i văd în ochi… Poftim!

(*Predă coroana.*)

Oh, bun stăpân din ceruri, ne învaţă Dispreţul pentru fastul efemer. Rămâi de-a pururi întronat în ceruri! închidă-mi ochii degetele morţii, Sau, de trăiesc, să uit de mine însumi.

EPISCOPUL:

Stăpâne… REGELE:

Nu-mi spune aşa! Să nu te văd! Afară!

Iertare! Chinul m-a smintit de tot.

Protector fiului meu să nu-l puneţi

Pe Mortimer: şi-n gheara unui tigru

E omul mai puţin primejduit

Ca în îmbrăţişarea-acestui monstru! (*Scoate batistă.*)

Regine-i daţi-i-o, de lacrimi udă, Uscată cu suspine; de n-o mişcă Vederea ei, în sângele-mi muiaţi-o! De mine spune-i prinţului; învaţă-l să cârmuiască el mai bine; totuşi cu ce-am greşit, de nu c-am fost prea blând *7* TRUSSEL:

Şi-aşa, smeriţi vă spunem bun rămas.

REGELE:

Cu bine. (*Episcopul de Winchester şi Trussel ies cu coroana.*) Când vor veni iar, ştiu că vor vesti Chiar moartea mea; binevenită ştire: Când eşti pierdut, să mori e-o bucurie.

LESTER:

Alt sol! Ce noutăţi, ne-aduce oare?

(*Intră contele de Berkeley care-i dă lui Lester o hirtic.*)

REGELE:

Doar cele aşteptate… Hai, Berkeley, haide, Loveşte-mă cu vestea-n pieptul gol.

BERKELEY:

Mărite, crezi că-un om de viţă-aleasă

La gând atât de josnic se coboară?

Spre a sluji pe Înălţimea Ta
Şi de vrăjmaşi spre a te ocroti.
Sunt gata să-mi dau viaţa-n orice zi. LESTER (*citind scrisoarea*):
Stăpâne, sfatul Doamnei porunceşte
Să nu te mai păstrez în grija mea. REGELE:
Şi cine-mi va fi paznic? Berkeley, tu? BERKELEY
Da, Prea înalte. Asta-i hotărârea.
REGELE (*luând hârtia*):
De Mortimer e scrisă şi semnată.
Rup numele ce-mi rupe inima (*Rupe hârtia.*)
M-alină-această slabă răzbunare!
Bucăţi să-l fac, ca pe hârtia asta!
Nemuritor al zeilor părinte
Auzi-mă şi-ascultă-mă, te rog!
BERKELEY t
Vă duc la mine, sire, trebuie! REGELE:
În ce loc vrei: la fel sunt toate azi Şi tot pământul ca mormânt e bun.
LESTER:
Să-l cruţi, mylord, atât cât ai putinţa! BERKELEY:
De ce-i fac lui să am eu însumi parte!
REGELE:
Duşmanului de starea mea i-e milă De-aceea-s dus acum în altă parte.
BERKELEY:
Măria Ta îl crede rău pe Berkeley?
REGELE:
Nu ştiu; de-atâta sunt încredinţat, Că moartea-încheie tot, şi pot muri o dată doar! Adio, dragă Lester!
LESTER:
Nu încă, sire: vă petrec o vreme. (*Ies toţi*)
SCENA 2
(*În Palatul Regal de la Londra.*)

Intră Regina Isabella şi Tânărul Mortimer

MORTIMER:

Frumoasă Isa, voia noastră-a-nvins: Fudulii ce-l stricau pe blegul rege, împodobesc spânzurătorile, şi însuşi regele e prinsul nostru. Ascultă-mă şi ţara ne-ascultă: Oricum, copilăreasca frică-alung-o Căci ţinem de urechi un lup bătrân şi dacă scapă, pe-amândoi ne-nhaţă, 1 Şi strâns fiind, ne strânge şi mai tare

Avem nevoie aşadar, îndată, Pe fiu-ţi, doamnă, să-l înscăunăm la eu să fiu asupră-i protector: Cu mult mai greu ar fi cuvântul nostru când l-ar subscrie-un nume de monarh. REGINA:

Drag Mortimer, pe viaţa mea îţi jur:

Să fii încredinţat că te iubesc.

Cât nu e în pericol prinţul, fiul meu, – Mai scump decât lumina ochilor – Poţi hotărî ce vrei cu regele

Şi eu cu dragă inimă susţin.

MORTIMER:

Întâi aş vrea s-aud că-i răsturnat Pe urmă poţi să-l laşi în seama mea. (*Intră un sol.*) Scrisori! De unde?

SOLUL:

Milord, din Killingworth.

REGINA:

Ce face soţul şi stăpânul meu?

SOLUL:

Domniţă-i sănătos, dar ros de gânduri. REGINA:

Săracul, cum i-aş alina mâhnirea!

(*Intră Episcopul de Winchester cu coroana.*)

Lord Winchester, îţi mulţumesc. (*Către sol.*) Hai, du-

te

(*Solul iese*) EPISCOPUL:

De bunăvoie şi-a predat coroana.

REGINA:

Veşti bune! Prinţul, fiul meu, chemaţi-l!

EPISCOPUL:

Apoi, pân – s-a pecetluit scrisoarea, Sosit-a Lordul Berkeley. Aşadar Din Killingworth desigur a plecat. Şi-am auzit că Edmund unelteşte să-şi libereze fratele; atât!

Lord Berkeley este tot aşa milos la Lester care l-a păzit-nainte.

REGINA:

Atunci să-i fie altul păzitor.

MORTIMER:

Vreau să fiu singur. (*Către Episcop*.) Ia sigiliul mic. (*Către însoţitorii din culise*.) Hei, voi! Să vină

Gurney şi Matrevis! Lui Edmund, tontul, planul să-i stricăm: Schimbăm pe Berkeley; îl mutăm pe rege şi unde e vom şti numai noi doi.

REGINA:

Dar, Mortimer, atâta cât trăieşte Nu sunt primejdii pentru noi şi prinţ? MORTIMER:

Ia zi, îl vrei trimis pe loc la moarte?

REGINA:

Aşa aş vrea, dar nu de mâna mea. (*Intră Matrevis şi Gurney*)

MORTIMER

Ajunge… Aşterne-acum Matrevis Răvaş din partea noastră lui Lord Berkeley că tu, cu Gurney, îl preluaţi pe rege; Şi când e gata, dă-ni-l să-l semnăm.

MATREVIS:

Ascult, milord. (*Scrie*.)

MORTIMER:

Tu, Gurney…

GURNEY:

Ascult, Stăpâne!

MORTIMER:

Cum vrei să te înalţi prin Mortimer – Ce-acum învârte-n voie roata sorţii – Fă tot ce poţi să-l veştejeşti pe rege, Fără cuvinte ori priviri mai blânde.

GURNEY:

Fii liniştit, milord. MORTIMER:

Şi-n primul rând, – deoarece aud Că Edmund luptă ca să-l libereze – Din loc în loc, mereu, mutaţi-l noaptea

S-ajungă în sfârşit la Killingworth iar de acolo înapoi la Berkeley; Pe drum, ca să se chinuie mai mult Vorbiţi-i ritmai aspru; dar, oricum, Să nu-l aline nimeni chiar de plânge: Cu vorbe grele să-i sporiţi mâhnirea. MATREVIS:

Milord, vom face cum ne porunceşti.

MORTIMER:

Acum porniţi îndată într-acolo! regina:

Scrisoarea asta pentru cine este?

E pentru rege, dragul meu stăpân?

Măriei Sale să-i vorbeşti smerit

De mine, care-n van mă străduiesc

Să-i uşurez necazul, să-l slobod.

Du-i semnul ăsta al iubirii mele.

(*îi dă un inel*.) matrevis:

Aşa voi face, maiestate. (*Iese cu Gumey*.)

mortimer:

Frumos te-ai prefăcut. Aşa s-o ţii Regină dulce… Vine Kent cu Prinţul!

regina:

Tot împuind urechea de copil a prinţului cu şoapte veninoase mortimer:

De-l mai lăsăm în preajma lui, distruge Ce plănuim şi uneltim noi doi.

regina:

Cu Kent fii blând, de parc-ar fi tot pace. (*Intră Prinţul Eduard cu Ducele Edmund de Kent*)

mortimer:

Ce face preacinstitul lord de Kent? KENT:

Sunt sănătos, milord… Măria Ta ce face? regina:

Tot bine-aş face dacă ar fi slobod Stăpânul meu, ce ţie frate-ţi este. kent:

Aud c-acum în urmă a abdicat

REGINA:

Cu-atât mai tristă sunt.

MORTIMER:

Şi eu. KENT (*aparte*):

Ah, se prefac!

REGINA:

Băiete dragă, vino să-ţi vorbesc.

MORTIMER:

Ca rudă apropiată, pari menit să fii tu protectorul prinţului.

KENT:

Alt protector nu poate fi mai bun Decât regina, care i-a dat viaţă;

PRINŢUL:

Nu mă sili să port coroana, mamă; E-a regelui; sunt prea mic să domnesc.

REGINA:

Doar ştii că-i voia Maiestăţii Sale.

PRINŢUL:

Să-l văd întâi, şi-apoi mă învoiesc. KENT:

Aşa să faci, nepoate. REGINA:

Cumnate, ştii că e cu neputinţă!

KENT:

De ce, e mort? REGINA

Ferească, sfântul!

KENT:

Ce fericit aş fi
De vorbele ţi-ar izvorî din inimă!
MORTIMER:
Eşti nestatornic, Edmund, ocrotindu-l când te-ai luptat să-l vezi întemniţat! KENT:
De-aceea lupt acum să-ndrept tot răul.
mortimer (*aparte reginei*): Îţi spun, un om atât de fals Nu trebuie să stea pe lângă-un prinţ. (*Prinţului.*) Să n-ai încredere în el, alteţă, Căci l-a trădat pe rege, şi-i e frate.
prinţul:
Dar se căieşte-acum, şi-şi plânge fapta. REGINA:
Băiete, hai cu mine şi ăst lord.
PRINŢUL:
Cu tine vin, dar nu cu Mortimer. mortimer:
Cum mă înfrunţi, mucosule, pe mine? Atunci te iau de-aici chiar cu de-a sila!
prinţul:
Sari, unchiule! Mă tem de Mortimer.
regina:
Cumnate, lasă! Noi îi vrem doar bine Mi-e mai apropiat decât ţi-e ţie.
kent:
Cumnată, i-a tutore; dă-mi-l, deci.
regina:
Cumnate, îi sunt mamă; deci, îl ţin. kent:
Să ştie Mortimer că m-a rănit.
(*Aparte.*) Alerg la Killingworth să-l scap pe Eduard
De toţi vrăjmaşii; ne vom răzbuna
Pe Mortimer; la fel şi pe regină.
(*Ies printr-o parte Regina, Prinţul şi Tânărul Mortimer iar pe partea cealaltă Kent.*)
SCENA 3
(*În apropierea Castelului Killingworth.*)
Intră Matrevis, Gurney şi oşteni aducându-l pe Reg…

le Eduard matrevis:

Nu sta trist, sire; îţi suntem prieteni;

Bărbaţii sunt sortiţi să-ndure chinuri; Deci, hai: zăbava ne-ar aduce moarte. REGELE:

Biet Eduard, unde trebuie să mergi?

Hainul Mortimer nu-ţi dă răgaz?

Sunt chinuit ca pasărea de noapte

Urâtă celorlalte zburătoare!

Mânia minţii nu-i mai trece-odată?

De sânge inima-i nu e sătulă?

De-o vrea pe-a mea, hai, spintecaţi-mi pieptul

Şi daţi-i-o, ori lui ori Isabellei:

Acolo, văd, ţintesc ei cel mai mult.

GURNEY:

Nu, sire, căci ne-a poruncit regina Cât mai ferit, cu grijă să te ţinem: Doar patima-ţi sporeşte suferinţa.

REGELE:

Ba nu, purtarea voastră mi-o sporeşte. Cât poate să mai ţină suflul vieţii când mă înăbuş de duhori cumplite?[23] Monarhul Angliei în hrubă zace şi-acolo se va stinge-nfometat; Ca hrană zilnică: suspine-adânci Ce-mi sfâşie lăcaşul inimii, îmbătrâneşte Eduard ne-alinat, şi va muri la fel, chiar de-l plâng mulţi. Prieteni, daţi-mi apă să-mi sting setea şi trupul să mi-l spăl de scârnăvie.

MATREVIS:

Na apă din hazna, c-aşa-i porunca! Stai jos, să te bărbierim, stăpâne.

REGELE:

Plecaţi, mişei! Vreţi să mă omorâţi? Mă înecaţi cu apă din mocirlă? GURNEY:

Ba nu, doar te spălăm, şi-ţi radem barba, Să nu fii

23 Această replică anticipează întemniţarea regelui într-o cloacă a Castelului Kenilworth. (Scena 5.)

cunoscut şi smuls de-aici.

MATREVIS:

De ce te mai frământi? Te zbaţi zadarnic!

REGELE:

Şi pitulicea-n gheara unui leu
Se zbate-n dam; şi eu mă lupt zadarnic
Să smulg tiranului un pic de milă.
(*îl spală cu apă murdară, şi-i rad barba.*)
Puteri eterne, ştiţi cumplita grijă
Ce-mi chinuieşte sufletul zdrobit!
Străpungeţi cu privirea pe-ndrăzneţii
Ce îşi rănesc stăpânul, suveranul!
De dragul tău, Piers Gaveston, îndur!
Doar pentru mine aţi murit, şi tu şi Spenserii.
Voi suferi-n miit eu pentru voi!
Oriunde-ar fi, cu duhurile lor.
Frăţeşte pe al meu îl vor primi! Oricând li-l dau

MATREVIS:

Al lor cu-al tău nu se vor duşmăni. La drum! Plecăm; şi stingeţi torţele! La Killingworth intrăm pe întuneric!

GURNEY:

Hei: Cine vine? (*Intră Edmund de Kent*)

MATREVIS:

E lordul Kent. De rege aveţi grijă!

REGELE:

O, frate scump, ajută-mă să scap!

MATREVIS:

Departe ţine-l! Regele păzeşte-l!

KENT:

Soldaţi, lăsaţi-mă să-i spun o vorbă! GURNEY:
Pe Kent să-l pedepsiţi c-a dat năvală!

KENT:

Jos armele, mişei! Predaţi pe rege!

MATREVIS:

Predă-te tu, lord Kent, sau vei muri! KENT:
De ce mă strângeţi, câini nemernici?
GURNEVI
Legaţi – L şi trimiteţi-l la curte.
XENT:
Aici e curtea, unde-i regele!
Vreau să-i vorbesc: de ce să mă opriţi?
MATREVIS:
E curtea unde-i lordul Mortimer: Acolo mergi domnia ta; drum bun! (*Matrevis şi Gvrney ies cu Regele Eduard*)
KENT:
E vai de ţara-n care lorzi ţin curtea iar regele e azvârlit în lemniţi! PRIMUL SOLDAT:
Mai zăbovim? Hai, domnilor, la curte! KENT:
Pe frate dacă tot nu pot să-l scap, Duceţi-mă oriunde, chiar la moarte! (*Ies toţi.*)
SCENA 4
(*În Palatul Regal de la Londra.*) *Intră Tânărul Mortimer*
MORTIMER:
Ori moare Eduard, ori mă prăbuşesc:
A şi-nceput să fie plâns de plebe.
Dar cel care-l ucide va plăti
Din greu când se va face mare fiul.
Deci voi umbla prudent, cu viclenie.
Răvaşul ăsta – scris de un prieten – îi cere moartea, însă şi scăparea. (*Citeşte.*)
Eduardum occiăere nolite timerebonum est.
N-ai teamă: *să-l ucizi pe rege bine-i*:
Dar de-l citeşti în alt fel, alta-nseamnă:
Eduardum occidere nolite, timere bonum est.
N-ai teamă să-l ucizi pe rege? *Bine-i*!
Cum este în doi peri, aşa îl las;
Căci dacă moare şi-i găsit răvaşul.

Matrevis şi ceilalţi să poarte vina, şi nu noi care-am pus la cale-omorul. Aici se află, zăvorât, chiar solul Ce îl va duce şi va face restul; Iar datorită unui semn ascuns Ce-l poartă, după săvârşirea faptei va fi ucis şi el… (Stri*gă.)* *H*ai, intră, Lightborn! Rămâi şi-acum la fel de hotărât?

LIGHTBORN:

Păi altfel cum, milord? Ba chiar, mai tare!

MORTIMER:

Şi te-ai gândit cam cum vei face treaba?

LIGHTBORN:

Da, da. Cum de-a murit nu va şti nimeni.

MORTIMER:

Văzându-l, Lightborn, o să te înmoi. LIGHTBORN:

Ha, ha! Nu-s omul să se-nmoaie-uşor!

MORTIMER:

Mă rog, să ai curaj; păstrează taina! LIGHTBORN:

Nu vă mai osteniţi să-mi daţi poveţe: Nu-i primul meu omor: la Neapol Am învăţat să pun otravă-n flori sănăbuş cu un văl băgat pe gât; Ori gâtul să-l străpung cu un vârf de ac; Să tai o pană şi să suflu-un praf cu ea – n urechea celui adormit; De nu, să-i torn argintul viu în gură. Dar am o cale şi mai bună-acum.

„Ortimer:

Şi-anume care?

JIGHTBORN:

Iertaţi-mă: secretul mi-l păstrez.

MORTIMER:

Nu ţin să-l ştiu; vreau doar să nu se afle. (*îi dă răvaşul.*) Lui Gurney şi Matrevis dă-le asta. Te-aşteaptă cai de schimb din poştă-n poştă. (*îi dă un semn.*) Ia asta. Du-te! N-am să te mai văd! LIGHTBORN:

Nu?

1

ORTIMER:

Nu, pân-nu vii să-mi spui că-i Eduard mort.

LIGHTBORN:

Păi, pe curând, Milord, rămâi cu bine. (*Iese.*)

MORTIMER:

Şi prinţul şi regina mă ascultă;
Chiar lorzii cei mai trufaşi mă salută;
Cu plecăciuni adânci, pân-la pământ.
Pecetluiesc sau anulez, cum vreau.
Mai mult temut decât iubit sunt… Bine-i
Şi când mă-ncrunt, curtenii să pălească.
La prinţ mă uit cu ochi de Aristarh[24]: – Aceia pe şcolari îi pălmuiau.
Chiar lorzii m-au pus protectorul lui.
Şi m-au bătut la cap să iau tutela.
Iar eu, la masa sfatului, destul de grav.
Şi-asemeni unui puritan sfios
M-am văicărit întâi de slăbiciune
Spunând că-i *onus quam gravissimum*[25];
Când însă, întrerupt de-ai mei prieteni.
Provinciam suscepi – vorba lor;
În fine, protector sunt eu acum.
E limpede: eu cu regina – singuri – Regatul – şi pe rege – vom conduce!
Vrăjmaşii mi-i voi urgisi, precum
Amicii mi-i voi înălţa, cum vreau.
Şi cine va-ndrăzni să-mi stea în cale?

---

24 Gramatieian şi critic din Alexandria (sec. II î.e.n.)

25 Sarcină foarte grea. (lat.)

Major sum quam cui possit fortuna nocere: [26]

Să fie asta ziua-ncordonării.

C-aşa e voia mea şi-a Isabellei.

A, sună trâmbiţele. Să-mi iau locul!

(*Se aud trâmbiţe-n culise.*)

(*Intră Prinţul – acum Regele Eduard al III-lea – Regina Isabella, Arhiepiscopul de Canterbury, Luptătorul şi Nobilimea*)

ARHIEPISCOPUL:

Trăiască Eduard, ce prin har ceresc E rege-al Angliei, stăpân Irlandei!

LUPTĂTORUL:

De vreun creştin, păgân, evreu ori turc Ar spune că nu-i rege pe dreptate şi-ar cuteza să-şi întărească spusa cu sabia, l-înfrunt eu, luptătorul.

MORTIMER:

Nu-s îndoieli! Sunaţi încoronarea! (*Răsună trâmbiţe.*)

VARD AL III-LEA:

Primeşte, luptătorule! (*îi dă o pungă.*) [27]

REGINA:

Lord Mortimer, să-l iei în grija ta. (*Intră soldaţii care-l aduc pe Kent legat.*)

MORTIMER:

Ce trădător e-adus, împuns cu suliţi?

PRIMUL SOLDAT:

E ducele de Kent.

EDUARD AL III-LEA:

Dar ce-a făcut? PRIMUL SOLDAT:

Pe rege-a vrut cu forţa să ni-l ia

Când ne porneam cu el spre Killingworth.

---

26 Mai mare sînt decît cei pe care-i poate lovi soarta (lat.).

27 După alte comentarii îi dă pocalul aurit, cu care — con form ritualului — a toastat pentru luptător.

MORTIMER:
Cum, Edmund, ai cercat să-l scapi? Vorbeşte! KENT:
Da, Mortimer; el e monarhul nostru
Iar tu-l sileşti pe prinţ să-i ia coroana. MORTIMER:
Tăiaţi-i capul! Asta-i legea marţială! KENT:
Cum, trădătorule, să-mi taie capul? EDUARD AL III-LEA:
Milord, e unchiul meu, şi va trăi!
MORTIMER:
Stăpâne, ţi-e duşman, şi va muri!
KENT:
Opriţi, mişeilor! EDUARD AL III-LEA:
Să-l iert, n-am voie? Scumpă mamă, roagă-l
Pe Lordul Protector să-i cruţe viaţa. REGINA:
Băiete, nu-ndrăznesc să scot o vorbă. EDUARD AL III-LEA:
Nici eu, şi totuşi cred c-ar trebui
Să poruncesc; cum nu pot, îl implor:
Lord Mortimer, de-mi laşi în viaţă unchiul
Te răsplătesc şi eu când mă fac mare. MORTIMER:
Folosul, sire, e al tău, şi-al ţării.
(*Soldaţilor.*) De câte ori să poruncesc să-l duceţi?
KENT:
Ce, tu eşti rege? Mor din voia ta?
MORTIMER:
A *noastră*! (*Soldaţilor.*) Luaţi-l, v-am mai spus!
KENT:
Staţi, numai să vorbesc: nu vreau să plec. Monarh e frate-meu, ori fiul lui: Niciunul nu vrea sângele lui Edmund! Şi-atunci, soldaţi, voi unde mă târâţi? (*Soldaţii îl târăsc pe Kent la locul de execuţie.*)
EDUARD AL III-LEA (*Reginei*):
Ce ocrotire de la el s-aştept
Când unchiul meu va fi ucis astfel? REGINA:

N-ai teamă, eu te apăr de duşmani. Doar Edmund, de trăia, ţi-ar fi vrut moartea. Băiete, hai la vânătoare-n parc. ÎDUARD AL III-LEA:

Şi unchiul Edmund vine tot cu noi?

REGINA:

ti»: 4-”: i a-xjxi i /r*4.4 – 1* 1

Iidi, nu le ni<ai jjjuui ia nauaiur: (icir *iuţi.j*

SCENA 5

(*Castelul Berkeley.*) *Intră Matrevis şi Gurney* MATREVIS:

Mă mir că regele nu moare, Gurney, Ţinut pin la genunchi în apă, – n cloaca în care curg canalele cetăţii, Scoţând mereu un abur umed, gros, Destul să otrăvească pe oricine, „Dar mite-un rege ce-a crescut în puf!

GURNEY:

Şi eu mă mir, Matrevis, căci aseară, Puţin cât am crăpat o clipă uşa, – Ca să-i azvârl ceva de ale gurii – Şi m-a izbit duhoarea! Să mă-năbuş! VTREVIS:

E trupul lui în stare să îndure Mai mult decât putem să-l chinuim. Deci mintea, hai, să i-o mai zădărâm. jiney:

Trimite după el şi am să-l mânii.

— VTREVIS: „1

Stai! Cine-i? (*Intră LigMborn şi le dă o scrisoare*)

GHTBORN:

Prin mine vă salută Lord Protector. GURNEY (*citind*):

Ce-i asta? Nu-i prind bine înţelesul. TREVIS: Anume e lăsată aşa-n doi peri: *Eduardum occidere nolite timere*, Acesta-i înţelesul. GHTBORN:

Ştiţi semnul ăsta? (*Le dă semnul de la Mortimer.*) Daţi-mi-l pe rege.

TREVIS:

Mai stai puţin; îndată-ţi dăm răspunsul. (*Aparte lui Gurney.*) Nemernicu-i trimis s-omoare craiul.

GURNEY:

Şi eu mi-am zis la fel. MATREVIS:
Iar dup-acest omor.
Ia uite cum i se plăteşte truda:
Pereat iste![28] Regele i-l dăm;
Avem de-ales? (*Lui Lightbom.*) Ai cheia. Asta-i hruba.
Fă ce ţi-a poruncit stăpânul nostru.
LIGHTBORN:
Ştiu eu ce-am de făcut. Acum plecaţi, Dar nu departe; vreau să m-ajutăţi: Alături faceţi focul; o frigare Mai pregătiţi-mi, înroşită-n foc. MATREVIS:
Prea bine.
GURNEY:
Dar altceva nu-ţi trebuie?
LIGHTBORN:
Ba da! O masă şi-o saltea de fulgi. GURNEY:
Atâta tot? LIGHTBORN:
Atât! Deci, când vă chem, aici le-aduceţi.
MATREVIS:
N-ai grijă.
GURNEY:
Ia torţa, să cobori în beci. (*îi dă lui Lightborn o făclie şi iese cu Matrevis.*) LIGHTBORN: Acum
M-apuc de treabă; regele va fi
Tratat gingaş, cum n-a fost încă nimeni…
Ah, phiu, ce loc! într-adevăr ca-n vis…
(*Se deschide o cortină, lăsând să se vadă temniţa regelui.*)
REGELE:
Lumină? Cine e? De ce-ai venit?
LIGHTBORN:
Aduc plăcute veşti, să te aline. REGELE:
Doar alinare nu-ţi citesc pe chip: „Mişele, ştiu că vii

28 Să moară acesta <=Lightbom) (lat.).

să mă omori! LIGHTBORN:

Să te omor, Luminăţia Ta?

Nu-mi trece nici prin gând să-ţi fac vreun rău. Plângându-ţi starea, Doamna m-a trimis să văd cum s-au purtat aici cu tine, Căci cine n-ar vărsa amare lacrimi Văzând un rege în nenorocire? regele:

Cum, lăcrimezi? Ascultă-<mă şi chiar De ţi-ar fi inima ca-a lui Matrevis Ori Gurney, stâncă ruptă din Caucaz, Tot s-ar muia până-mi închei povestea. Nu-n beci m-au aruncat, ci-n cloaca-n care. Se scurge toată scârna din castel.

lightborn:

Ce ticăloşi!

regele:

În smârc şi zoi de zece zile stau şi ca să n-aţipesc cumva o clipă Mereu bat tobele; măcar că-s rege, Doar pâine cu apă-mi dau; aşa că vezi, De-atât nesomn, de-atâta nemâncare Mi-e mintea-n ceaţă, trupul amorţit: Nici nu mai ştiu de am picioare, mâini. De mi s-ar scurge sângele din vine la zoile din zdrenţele ce port! Reginei zi-i că n-arătam astfel când m-am luptat l-acel turnir, în Franţa – De dragul ei, şi l-am zvârlit din şa Chiar şi pe ducele de Cleremont. lightborn:

Ajunge, Sire, inima mi-o frângi! întinde-te în pat şi te-odihneşte! regele:

Privirea-ţi nu ascunde decât moarte.

Pe fruntea ta-mi citesc sfârşitul. Dar stai.

Mai zăbovească mâna-ţi ucigaşă

S-o \ad din vreme când mă va lovi încât şi-atunci când îmi voi pierde viaţa să om fie gândul îndreptat spre cer* LIGH rbOKH:

De ce nu te încrezi în mine, Doamne?

REGELE:

De ce te porţi atât de prefăcut cu mine?

LIGHTBOJT. N:

Eu iriâinile nu mi-am mânjit nicicând cu sângele-unul om nevinovat. Nu le pătez acum cu-al unui rege.

REGELE:

Mă iartă c-am nutrit asemeni gând. Mai am un singur giuvaer; primeşte-l. (*îi dă o bijuterie*.)

Mi-e frică, totuşi, făr-a şti de ce.

Dar tremur din tot trupul când ţi-l dau.

Gând ucigaş de tăinuieşti în suflet

Ţi-l schimbe darul, mântuindu-te!

Ştiu că sunt rege: când aud cuvântul

Un iad de chinuri simt; coroana unde-i?

S-a dus! S-a dus! De ce să mai trăiesc? LIGHTBORN:

Prea mult nesomn! îţi trebuie odihnă! REGELE:

Mă ţine chinul treaz, altfel dormeam. De zece zile ochii n-am închis. Acum, vorbind, se-nchid; de teamă, însă iar se deschid. De ce stai tu aici? LIGHTBORN:

Mă bănuieşti, stăpâne? Plec, atunci!

REGELE:

Nu; de ţi-ai pus în gând să mă ucizi

Vei reveni; drept care, poţi rămâne. (*Adoarme*.)

LIGHTBORN:

A adormit. REGELE (*trezindu-se*):

Mai stai puţin! Nu mă ucide încă!

LIGHTBORN:

Ce-i Doamne, ce-ai păţit?

REGELE:

Tot îmi mai zttmzăie ceva-n urechi şoptind, că de adorm, adorm pe veci! De teama asta m-au cuprins fiorii; Aşa că spune-mi; pentru ce-ai venit?

LIGHTBORN:

Ca să te scap de viaţă!... Hai, Matrevis! (Intră *Matrevis*)

GELE:

Prea-s firav şi sleit să-ţi mai ţin piept... Ai milă, Doamne, sufletu-mi primeşte-l! LIGHTBORN t

Aduceţi masa!

REGELEI

Mă cruţă, ori ucide-mă o dată!

(*Matrevis* şi *cu Gurney aduc o masă şi o frigare*)

LIGHTBORN:

Acum puneţi-o peste el (*îl ţintuieşte cu masa pe rege, care ţipă*)

Călcaţi pe ea. (*Tropăie deasupra mesei.*) Prea tare nu, să nu lăsaţi vreo urmă

MATREVIS:

Mă tem că ţipetele scoală târgul. Pe cai, deci, şi s-o luăm din loc îndată.

LIGHTBORN:

Ce ziceţi, domnilor, lucrat-am bine?

GURNEY:

Nespus de bine! Iată-ţi şi răsplata! (*îl înjunghie.*) Să-i ducem leşu-n şanţul plin cu apă! Pe-al regelui la Mortimer să-l ducem: Plecăm!

(*Ies, târând cadavrele.*)

SCENA 6

(*Palatul Regal din Londra.*) *Intră Tânărul Mortimer cu Matrevis*

MORTIMER:

E gata treaba? Ucigaşu-i mort?

MATREVIS:

Făcută-i, şi-i păcat că s-a făcut! MORTIMER:

Matrevis, dacă-ncepi să te căieşti.

Ţi-oi fi eu popă: deci, alege, De vrei să ţii în taină fapta, sau

Să mori de mâinile lui Mortimer. MATREVIS:

Stăpâne, Gurney a fugit. Mă tem

Că ne va da de gol. Aş vrea să fug! MORTIMER:

Fugi la sălbatici.

MATREVIS:

Smerit îţi mulţumesc, Milord! (*Iese.*) MORTIMER:

Doar eu stau ca-al lui Zeus pom măreţ când alţii-s doar lăstari pe lângă mine. Chiar numele-mi le dă la toţi fiori iar mie nu mi-e teamă de niciunul: Ar cuteza vreodată cineva

Să-mi pună-n seamă moartea regelui! (*Intră Regina.*)

REGINA:

Vai, Mortimer, băiatul ştie

Că tatăl lui e mort, ucis de noi!

MORTIMER:

Ce dacă? Regele e un copil. REGINA:

Îşi smulge părul, mâinile îşi frânge. La amândoi ne jură răzbunare. S-a dus acum în Sala de Consiliu; Cere-ajutor şi sprijin de la lorzi. Vai, uite, vine, însoţit de ei! Da, Mortimer, acum ne prăbuşim!

(*Intră Regele Eduard al III-lea cu mai mulţi Lorzi şi însoţitori.*)

PRIMUL LORD:

Curaj, Măria Ta! Eşti rege, nu uita! EDUARD Al. Îil-LEA (*lui Mortimer*): Nemernicule!

MORTIMER:

O, o, stăpâne! EDUARD AL III-LEA:

Să nu crezi că mă tem de vorba ta;

Ai uneltit pân-l-ai ucis pe tata.

Şi vei muri! Pe catafaicu-i trist

Va zace ţeasta-ţi hâdă, blestemată.

S-arate lumii că prin vicleşug

Ai îngropat prea iute trupul lui regesc.

REGINA:

Nu plânge, fiul meu iubit!

EDUARD AL III-LEA:

Nu vrei să plâng? De ce? Doar mi-era tată; Şi de-l

iubeai măcar pe sfert cât mine Nu-i îndurai atât de calmă moartea: Mă tem c-ai uneltit cu Mortimer. PRIMUL LORD (*lui Mortimer*):

De ce nu dai răspuns Măriei Sale?

MORTIMER:

Sunt prea scârbit că mă învinuieşte! Că l-am ucis, cine-a-ndrăznit să spună?

EDUARD AL III-LEA:

Prin gura mea vorbeşte scumpu-mi tată şi spune răspicat: Tu l-ai ucis!

MORTIMER:

Dovadă n-are înălţimea Voastră? EDUARD AL III-LEA:

Ba da, şi-i scrisă chiar de Mortimer. (*Arată răvaşul.*) MORTIMER (*aparte Reginei*):

Făţarnicul de Gurney ne-a trădat. REGINA (*aparte lui Mortimer*):

Ştiam eu: crima nu se poate-ascunde! MORTIMER (*Regelui*):

E scrisul meu: şi ce închei din asta?

EDUARD AL III-LEA:

Că ai trimis un ucigaş la rege.

MORTIMER:

Ce ucigaş? Aduceţi-l să-l văd. EDUARD AL III-LEA:

A, Mortimer, deci ştii c-a fost ucis! Şi tu la fel vei fi!… De ce nu-l luaţi?

Aduceţi un grătar,[29] de-aici târâţi-l în ştreang, vă zic, şi ciopârţiţi-l: Mi-aduceţi capul înapoi, pe dată!

REGINA:

De dragul meu, băiete scump, să-l cruţi!

MORTIMER:

Domniţă, nu cerşi! Prefer să mor

29 Trădătorii erau tîrîţi pe un grătar.

Decât să-i cer cruţare ţâncului. EDUARD AL III-LEA:
Luaţi trădătorul ucigaş de-aici! MORTIMER:
Pe Roata ta, haină Soartă, văd
Acel vârf care, mult râvnit de oameni.
De-a berbeleacu-i face să se ducă.
Eu l-am atins; cum nu puteam urca
Mai sus, de ce mi-aş plânge prăbuşirea?
Regină scumpă-adio! Nu-l jeli
Pe Mortimer. Scârbit de-această lume, în chip de călător porneşte-acum
Tărâmuri neştiute să cunoască. EDUARD AL III-LEA:
Cum, îl lăsaţi pe trădător să stea?
(*Tânărul Mortimer e luat de Primul Lord şi câţiva însoţitori.*)
REGINA:
Cum viaţă eu ţi-am dat, te rog din suflet să nu verşi sângele lui Mortimer. EDUARD AL III-LEA:
E limpede că l-ai vărsat pe-al tatii, De stărui astfel pentru Mortimer!
REGINA:
Eu, sângele să-i fi vărsat? O, nu! EDUARD AL III-LEA:
Da, doamnă, tu! Aşa şopteşte-un zvon.
REGINA:
E fals, scornit de cei ce te iubesc, Spre a doborî pe biata Isabella.
EDUARD AL III-LEA (*către lorzi*):
Putea ea să se poarte ca un monstru?
AL DOILEA LORD:
Mi-e teamă, sire, că-i adevărat.
EDUARD AL III-LEA:
De-omorul lui eşti bănuită, mamă, Aşa că-n Turnul Londrei te închidem, Pân-se va face întreaga cercetare. Ţi-s fiu, dar de ţi-e dovedită vina, Nu te-aştepta să fiu milos ori blând.

REGINA:

Mai bine mor, căci am trăit prea mult, De vrea chiar fiul să-mi scurteze viaţa. EDUARD AL III-LEA:

Duceţi-o! Vorbele-i mă fac să plâng, De mai grăieşte, mă înduioşez.

REGINA:

Să nu-mi jelesc stăpânul îndrăgit? în groapă să nu-l însoţesc, cu ceilalţi?

AL DOILEA LORD:

Nu, Doamnă, – i voia regelui să pleci.

REGINA:

M-a şi uitat! Opriţi; sunt mama lui. AL DOILEA LORD:

Mai are-nsemnătate? Du-te, Doamnă!

REGINA:

Vin, dulce moarte şi scurtează-mi chinul! (*lese Regina, cu al doilea Lord şi câţiva însoţitori. Reintră Primul Lord aducând capul Tânărului Mortimer.*)

PRIMUL LORD:

Stăpâne, capul tânărului Mortimer.

EDUARD AL III-LEA:

Îl pun pe catafalcul tatii. Rog

Aduceţi-l – şi straiul meu cernit. (*Ies însoţitorii.*) Cap blestemat, de-aveam asupra ta Puterea de acum, nu-ţi mai urzeai Trădarea monstruoasă! Iată-i, vin!

(*Se-nenc însoţitorii, aducând o năsălie şi veşminte de doliu. J*

Vă rog, luaţi parte la durerea mea: Scump tată, duhului ucis al tău Jertfit-am capul cutrei trădătoare; lax ochii mei în lacrimi să-ţi arate Durerea nevinovăţiei mele. (*fes teţi.*)

SFÂRŞIT